

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Azərbaycanda
həbsdə olan
Fransa
casusunun
kimliyi
bilindi
yazısı səh.9-da

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 9 yanvar 2024-cü il Çərşənbə axşamı № 2 (8375) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Prezidentliyə namizədlər üçün çətin dövr başladı

Sosial şəbəkələrdə namizədlikləri qeydə alınmış şəxslərlə bağlı saxta hesablar yaradılır - xəbərdarlıq

yazısı səh.3-də

2040-cı ilədək Bakıda 400 minə yaxın yeni iş yeri açılacaq

yazısı səh.5-də

Hərb sənayemiz üçün milyardlıq sərmayə - yeni milli silahlar gəlir

yazısı səh.4-də

BMT TŞ-yə sədrlik Fransaya keçdi - Azərbaycana yeni pislik fürsəti, yoxsa...

yazısı səh.9-da

ABŞ-ın Qafqaz danışıqları üzrə baş müşaviri regiona səfər edib

yazısı səh.6-da

Paşinyan Bakı ilə müzakirə etdiyi məxfi sənədi müxalifətə göstərdi - detallar

yazısı səh.12-də

Azərbaycan Hindistana neft satışını dayandıra bilərmi? - rəy

yazısı səh.10-da

Qar yağacaq, temperatur düşəcək

yazısı səh.7-də

Mənzilini sığortalamayanı nə gözləyir? - hüquqşünasdan açıqlama

yazısı səh.14-də

"Bu il dünyada dağıdıcı zəlzələlər baş verəcək" - seysmoloq

yazısı səh.15-də

Gürcüstan Azərbaycandan 3 mlrd. kubmetrdən artıq qaz idxal edəcək

yazısı səh.13-də

AZƏRBAYCAN İQTİSADİYYATI İLƏ BAĞLI İLGİNC PROQNOZLAR - ÇARPAZ RƏYLƏR

2024-cü ildə ciddi proseslər gedəcək; Mərkəzi Bank, hökumət, beynəlxalq qurumlar, müstəqil ekspertlərin mövqeləri uzlaşmır

yazısı səh.5-də

Bakının Baş planında nələr var - 2040-cı ilədək paytaxt necə dəyişəcək...

Ekspertlərə görə, daha çox nəqliyyat infrastrukturunun qurulmasına diqqət ayrılıb; Xırdalana metro, Sumqayıtdan Bakıya yeni yol çəkiləcək

yazısı səh.7-də

ABŞ səfirinin
Prezidentin
qəbuluna düşmək
problemi -
Bakının mesajı...

yazısı səh.8-də

Roma Papası
Azərbaycan və
Ermenistana
sülhlə bağlı
çağırış etdi

yazısı səh.2-də

Adı BDU-ya
qaytarılsın, nəşi
Bakıya
gətirilsin? -
Rəsulzadə
ayının sualları

yazısı səh.6-da

BƏƏ-nin Prezidenti Azərbaycana rəsmi səfərə gəlib

Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti Şeyx Məhəmməd bin Zayed Əl Nəhyan yanvarın 8-də Azərbaycan Respublikasına rəsmi səfərə gəlib.

Şeyx Məhəmməd bin Zayed Əl Nəhyan yanvarın 8-də Fəxri xiyabana gələrək xalqımızın Ümummilli lideri, müasir müstəqil Azərbaycan dövlətinin memarı və qurucusu Heydər Əliyevin məzarını ziyarət edib.

O, Ulu öndərin xatirəsini ehtiramla yad edib, abidəsi önünə əkil qoyub.

Daha sonra BƏƏ lideri Şəhidlər xiyabanına gələrək ölkəmizin müstəqilliyi və ərazi bütövlüyü uğrunda mübarizədə canlarından keçmiş qəhrəman Vətən övladlarının xatirəsini yad edib.

Sonra Bakının ən hündür nöqtəsindən paytaxtımızın mənzərəsini seyr edən Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidentinə Şəhidlər xiyabanının tarixi və şəhərdə görülən abadlıq-quruculuq işləri barədə məlumat verilib.

Roma Papası Azərbaycan və Ermənistanla sülhlə bağlı çağırış etdi

Roma Papası Fransisk Azərbaycan və Ermənistanla sülhlə bağlı çağırış edib.

APA "Vatican News"a istinadən xəbər verir ki, Roma Papası bu barədə Müqəddəs Təxat-tacda akkreditə olunmuş diplomatik korpusun üzvlərinin qarşısında çıxışında bildirib.

Roma Papası Cənubi Qafqazdakı vəziyyətdən narahatlığını ifadə edib.

Qəzzada ölənlərin sayı 23 min nəfəri keçib

İsrailin Qəzza zolağına endirdiyi zərbələr nəticəsində ölənlərin sayı 23 084 nəfərə çatıb.

APA xəbər verir ki, bu barədə anklavın Səhiyyə Nazirliyi bildirib.

Daha 58 926 nəfər yaralandığı qeyd olunub.

DTX-ya daha bir vəzifə həvalə edildi

Nazirlər Kabineti "Azərbaycan Respublikası Xüsusi Rabitə və İnformasiya Təhlükəsizliyi Dövlət Xidmətinin əməkdaşlarının sağlamlığının mühafizəsi ilə əlaqədar bəzi məsələlərin tənzimlənməsi haqqında" qərar verib.

APA-nın xəbərinə görə, Respublikası qanunlarının və "Kəşfiyyat və əks-kəşfiyyat fəaliyyəti subyektlərinin səlahiyyət dairəsinin, vəzifə və hüquqlarının bölgüsünün, kəşfiyyat və əks-kəşfiyyat tədbirlərinin həyata keçirilməsi səlahiyyətlərinin müəyyən edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2005-ci il 28 yanvar tarixli 186 nömrəli Fərmanının tələbləri nəzərə alınmaqla Azərbaycan Respublikasının Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti tərəfindən həyata ke-

çiriləcək.

Maliyyə Nazirliyinə tapşırıb ki, bu qərarın icrası ilə əlaqədar müvafiq vəsaitin hər il növbəti ilin dövlət büdcəsi layihəsinin tərtibi zamanı Azərbaycan Respublikası Xüsusi Rabitə və İnformasiya Təhlükəsizliyi Dövlət Xidmətinin Azərbaycan Respublikasının Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti ilə razılaşdırılmış təklifləri əsasında Azərbaycan Respublikası Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin saxlanılması xərclərinin tərkibində nəzərdə tutulmasını təmin etsin.

Bu qərar 2024-cü il yanvarın 1-dən qüvvəyə minir.

1 litr araq içib səs-küy saldı, 10 sutka həbs edildi

Naxçıvanda Yeni il gecəsi xırda xuliqanlıq əməlinə yol vermiş şəxs həbs edilib.

"Qafqazinfo" xəbər verir ki, hadisə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Şahbuz şəhərində baş verib. Şəhər sakini polisə müraciət edərək yaşadığı binanın 1-ci mərtəbəsində yaşayan 1976-cı il təvəllüdlü Əhməd Tahirovun (şərti) sərxoş vəziyyətdə səs-küy saldıqlarını və təhqiramiz ifadələr işlətdiyini bildirib.

Hadisə ilə bağlı Şahbuz

RPŞ-də araşdırma aparılıb və Ə.Tahirov barəsində inzibati Xətalar Məcəlləsinin 510-cu (Xırda xuliqanlıq) maddəsi ilə protokol tərtib edilib. Saxlanılan şəxs barəsindəki protokola baxılması üçün məhkəməyə göndərilib.

Şahbuz Rayon Məhkəməsinə keçirilən iclasda 48 yaşlı kişi peşman olduğunu deyib: "31 dekabr Yeni il bayramında tək yaşadığım evdə 1 litr araq qəbul etmişdim. Həmin vaxtdan sonra nə etdiyimi xatırlamıram. Yanvarın 1-də

məni polis bölməsinə apardılar, 1 gün saxladıqdan sonra buraxdılar. Lakin yanvarın 3-də yenidən şöbəyə çağırıldılar. Tutduğum əməldən peşmanam, bir daha spirtli içki qəbul etməyəcəyəm, belə hallara yol verməyəcəyəm".

Zərərçəkən şəxs isə Ə.Tahirovun daha əvvəl də sərxoş halda xuliqanlıq əməlləri törətdiyini bildirib.

Şahbuz Rayon Məhkəməsinin qərarı ilə saxlanılan şəxs 10 sutka inzibati həbs cəzası verilib.

Cəzaçəkmə müəssisəsindən icazə alıb çıxdı, yolda qadını öldürdü

Bir neçə gün əvvəl Sumqayıtda ağır yol qəzası törətmiş 1996-cı il təvəllüdlü S.Cəbiyevə hökm oxunub.

Sumqayıt Ağır Cinayətlər Məhkəməsində keçirilən prosesdə S.Cəbiyev Cinayət Məcəlləsinin 263-1.3-cü (Sürücülük hüququ olmadan ölümle nəticələnən yol-nəqliyyat hadisəsi törətmə) maddəsi ilə təqsirli bilinib.

Məhkəmədə bildirilib ki, S.Cəbiyev daha əvvəl də ölümle nəticələnən yol qəzası törədib. Bu əmələ görə o, sürücülük hüququndan məhrum edilib və 5 il müddətinə azadlıqdan məhrum edilib. Cəzasını məntəqə tipli cəzaçəkmə müəssisəsində çəkən gənc oğlan tez-tez icazə alaraq müəssisəni tərk edirmiş. Belə icazələrdən birini alaraq cəzaçəkmə müəssisəsindən çıxan şəxs qanunsuz olaraq idarə etdiyi "Ford" markalı avtomobillə nəvəsi ilə birgə yolu keçən Şabran rayon sakini Zülfiyyə Aboşovanı vurub. Nəticədə piyada aldığı xəsarətlərdən hadisə yerində ölüb. Nəvə isə ciddi xəsarət almayıb.

Məhkəmə bu dəfə S.Cəbiyevə daha ağır cəza verilməsi qərarına gəlib. Qubadlı rayon sakini olan 27 yaşlı oğlanın 6 il 6 ay müddətinə həbsxanada saxlanmasına və bundan sonra 5 il müddətinə sürücülük hüququnun məhdudlaşdırılmasına hökm verib.

Daha əvvəl məntəqə tipli cəzaçəkmə müəssisəsində saxlanılan gəncin cəzasını ümumi rejimli cəzaçəkmə müəssisəsində çəkməsi də qeyd edilib.

Təqsirləndirilən şəxs qəti olaraq 5 (beş) il müddətinə nəqliyyat vasitələrini idarə etmək hüququndan məhrum edilməklə 6 (altı) il 6 (altı) ay müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzası təyin edilib. (Publika.az)

Prezidentliyə namizədlər üçün çətin dövr başladı

Sosial şəbəkələrdə namizədlikləri qeydə alınmış şəxslərlə bağlı saxta hesablar yaradılır - xəbərdarlıq

Fevralın 7-də keçiriləcək növbədənəkar prezident seçkisi üçün namizədlərin qeydə alınması ilə bağlı zəruri olan seçki sənədlərinin Mərkəzi Seçki Komissiyasına təqdim edilməsi üçün ayrılan müddət başa çatdı. Artıq namizədlər üçün ən çətin dövr - namizədliyin qeydə alınması və təbliğat-təşviqat mərhələsi başlayır.

"Artıq azad edilmiş ərazilərdə məntəqə seçki komissiyaları yaradılıb".

Bunu Mərkəzi Seçki Komissiyasının (MSK) sədri Məzahir Pənahov yanvarın 8-də jurnalistlərə açıqlamasında deyib. MSK sədri bildirib ki, ilk məntəqələr lazımı ləvazimatlarla təchiz edilib.

MSK sədri Məzahir Pənahov həmçinin növbədənəkar prezident seçkisinə qatılan bütün tərəflərə bərabər şərait yaradıldığını bildirib. O, jurnalistlərə açıqlamasında növbədənəkar prezident seçkisi ilə əlaqədar ümumi maarifləndirmə proqramına əsasən Ali Məhkəmə və Apelyasiya məhkəmələri ilə seçki mübahisələrinin həlli üzrə seminara başladıklarını da söyləyib: "Qanunauyğun olaraq, seçkidə iştirak edən bütün tərəflərə şikayət və müraciətlər üçün bərabər hüquqlar yaradılır. Bütün seçki iştirakçıları-prezidentliyə namizədliyi qeydə alınmış şəxslər və onların səlahiyyətli nümayəndələri həmin hüquqlardan yararlanırlar".

Mərkəzi Seçki Komissiyasının (MSK) katibi Arifə Muxtarova isə seçki mübahisələrinin məhkəmə qaydasında həlli mövzusunda müşavirədə məlumat verib ki, Azərbaycanda fevralın 7-də keçiriləcək növbədənəkar prezident seçkisi ilə əlaqədar ekspert komissiyaları yaradılır. "Növbədənəkar prezident seçkisi ilə bağlı MSK-nın nəzdində vətəndaşların seçki hüququnu pozan qərar, hərəkətsizlikdən, hərəkətlərdən 9 nəfərdən, dairə seçki komissiyaları tərkibində isə 3 nəfərdən ibarət ekspert komissiyaları yaradılır", - o deyib.

A.Muxtarova bildirib ki, daxil ola şikayətlərdə qanunsuz hərəkətin məzmunu əks etdirilməlidir: "Hərəkətsizlik hər hansı seçki subyektinin qanunla üzərinə düşən vəzifəni icra etməməklə özünü ifadə edir. Belə olduğu halda bu barədə məlumat təqdim edilmiş şikayətdə öz əksini tapmalıdır".

Ali Məhkəmənin sədri İnam Kərimov Azərbaycanda ədalətli və azad seçkilərin keçirilməsi üçün bütün şəraitin mövcud olduğunu bildirib. O, seçki mübahisələrinin məhkəmə qaydasında həllinə həsr olunan tədbirdə deyib ki, seçkilərin demokratik, azad və şəffaf həyata keçirilməsi üçün başlıca şərt ölkədə olan ictimai-siyasi sabitlikdir: "Deyə bilərəm ki, ölkəmizdə ədalətli, şəffaf, azad seçkilərin keçirilməsi üçün bütün şərtlər və lazımı şərait mövcuddur".

İ.Kərimov vurğulayıb ki, ölkədə seçki ilə bağlı əsas yük həmişə olduğu kimi, Mərkəzi Seçki Komissiyasının üzərinə düşür: "İnanıram ki, bu il də qarşıya qoyulan vəzifələr Mərkəzi Seçki Komissiyası tərəfindən yüksək peşəkarlıqla yerinə yetiriləcək. Bu işdə məhkəmə hakimiyyəti olaraq üzərimizə düşən öhdəlikləri yerinə yetirməyə hazırıq".

Mərkəzi Seçki Komissiyası (MSK) sədrinin mü-

avini Rövnət Qasımov bildirib ki, Azərbaycanda 6 milyon 300 mindən artıq seçicilər siyahısında seçici var. "Ümid edirik ki, seçici məlumatlarının yoxlanması üçün təqdim olunan imkanlar seçici sayının daha da artmasına rəvac verəcək. Beləliklə, arzuladığımız kimi mükəmməl olmasa da, mükəmmələ yaxın seçici siyahılarımız olacaq", - deyərək MSK sədrinin müavini qeyd edib.

Seçicilər "ASAN xidmət" mərkəzlərində "ASAN növbə" cihazları vasitəsilə adlarını seçici siyahılarında yoxlaya bilərlər. Belə ki, mərkəzlərdə olan "ASAN növbə" terminallarına "Seçici statusunu yoxla" adlı funksional bölmə əlavə edilib. Vətəndaşlar şəxsiyyət vəsiqələrini qeyd olunan yerdə oxudaraq adlarını seçici siyahısında yoxlaya və hansı seçki məntəqəsində səs verməli olduqlarını öyrənə bilərlər. Həmçinin qeydiyyat üzrə seçki dairəsi və məntəqəsi, səs veriləcək seçki məntəqəsinin ünvanı haqqında məlumatları əldə etmək mümkündür. Əgər məlumatlar sistemdə əks olunmazsa, açılmış ekranda əlaqə məlumatlarını yazmaq Mərkəzi Seçki Komissiyasına müraciət etmək imkanı da yaradılır.

Sözügüden innovativ həll Mərkəzi Seçki Komissiyası və "ASAN xidmət"nin birgə layihəsi çərçivəsində reallaşdırılıb.

Gün ərzində "ASAN xidmət"ə 40 000-ə yaxın vətəndaş müraciəti daxil olur və vətəndaşlarımız növbə götürərkən eyni vaxtda bu sistemdən istifadə etməklə harada səs verməli olduqlarını operativ şəkildə dəqiqləşdirə bilərlər.

Növbədənəkar seçki ilə bağlı Medianın İnkişafı Agentliyinin Xüsusi Rəhbər və İnformasiya Təhlükəsizliyi Dövlət Xidməti ilə birgə açıqlaması var. Bildirilib ki, bir sıra sosial şəbəkə seqmentlərində Prezident seçkisində namizədlikləri qeydə alınmış şəxslərlə bağlı saxta hesablar yaradılır və onların adından həqiqətə uyğun olmayan məlumatlar yayılır.

"Seçkilər ərafəsində bu tipli fəaliyyət məqsədyönlü şəkildə ictimai rəyi çətdirməyə, namizədlərin reputasiyasını ləkələməyə yönəlməmiş addımdır. İctimaiyyəti belə yalan və təxribat xarakterli paylaşımlara inanmamağa, yalnız prezidentliyə namizədliyi qeydə alınmış şəxslərin rəsmi açıqlamalarını və onların sosial media hesablarında yerləşdirilmiş məlumatları əsas götürməyə çağırırıq.

Azərbaycan vətəndaşlarını, jurnalistləri, ictimai fəalları bu kimi hallara qarşı hər zaman prinsipiallıq nümayiş etdirməyə, saxta və yalan məlumatlara söykənən kampaniyaların təsirinə düşməmək üçün sayıq olmağa səsləyirik.

Milli Məclisin sədr müavini İrana gedir

Milli Məclis sədrinin müavini, parlamentin İctimai birliklər və dini qurumlar komitəsinin sədri, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı Parlament İttifaqında Azərbaycan nümayəndə heyətinin rəhbəri Fəzail İbrahimli yanvarın 9-da İran İslam Respublikasının Tehran şəhərinə səfər edəcək.

Milli Məclisin Mətbuat və ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinə APA-ya verilən xəbəre görə, səfərdə vitse-spiker Asiya Parlament Assambleyası və İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı Parlament İttifaqının komitələrinin iclaslarında iştirak edəcək.

Səfər yanvarın 11-də başa çatacaq.

DİN: "Bir həftədə vətəndaşlardan 100 tüfəng, 16 avtomat götürülüb"

Daxili İşlər Nazirliyinin əməkdaşları tərəfindən qanunsuz saxlanılan odlu silah-sursatın könüllü təhvil verilməsi istiqamətində aparılan profilaktik tədbirlər 2024-cü ildə də fasiləsiz olaraq davam etdirilir.

DİN-dən APA-ya verilən xəbəre görə, qanunsuz saxlanılan odlu silahın ehtiyatsızlıqdan və ya diqqətsizlikdən ağır nəticələrə gətirib çıxarmasının və ya cinayətin alətinə çevrilməsinin mənəvi və hüquqi məsuliyyətini dərinlən dərk edən bir çox vətəndaş onları könüllü təhvil veriblər.

Belə ki, polis əməkdaşları yeni ilin ilk həftəsində vətəndaşlardan ümumilikdə müxtəlif markalı 10 ədəd avtomat silahı, 1 tapança, 3 ədəd qumbara, 2 alışıdırıcı, 11 ədəd patron darağı, 59 ədəd müxtəlif markalı tüfəng və 551 ədəd müxtəlif çaplı patron təhvil götürüblər.

Eyni zamanda qanunsuz saxlanılan odlu silahların aşkar olunaraq götürülməsi istiqamətində də polis əməkdaşları tərəfindən əməliyyat tədbirləri davam etdirilir.

Yeni ilin ilk həftəsində polis əməkdaşlarının keçirdikləri əməliyyat tədbirləri ilə ümumilikdə 6 ədəd avtomat silahı, 4 tapança, 8 patron darağı, 41 ədəd müxtəlif markalı tüfəng və 166 ədəd müxtəlif çaplı patron da aşkar olunaraq götürülüb.

"Bir daha vətəndaşlara müraciət edirik ki, qanunsuz saxlanılan odlu silahlar könüllü təhvil verilməlidir. Bu vətəndaşlıq nümunəsinin də kütləvi təşviqini nəzərə alaraq, cəmiyyətin hər üzvünün dəstəyi önəmlidir.

Vətəndaşlar əmin olsunlar ki, hər bir qanunsuz saxlanılan odlu silah təhlükə mənbəyidir, hansısa ictimai təhlükəli əməlin törədilməsində alətə çevrilə bilər.

Cəmiyyətdə böyük məmnuniyyətə səbəb olan bu tədbirlərə dəstək verən hər bir vətəndaşa təşəkkür edirik", - DİN-dən bildirilib.

Qeyd olunan saxta hesabların mənbəyi barədə müvafiq tədbirlərin görülməsi təmin edilməkdədir", -

Nigar HƏSƏNLİ,
"Yeni Müsavat"

“Biz Ordumuzu böyük dərəcədə gücləndirmişik, həm peşəkarlıq artdı, yeni silahlı birləşmələr yaradıldı və bu silahlı birləşmələr digər silahlı birləşmələrlə birlikdə antiterror əməliyyatında çox böyük peşəkarlıq göstərmişlər. Yeni silahlar, hərbi texnika alındı, gətirildi, bir çox yeni kontraktlar imzalandı”.

Bu fikirləri Prezident İlham Əliyev Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü və Yeni il münasibətilə müraciətində bildirib.

Gələn il hərbi təyinatlı yerli istehsalın böyük dərəcədə artacağını vurğulayan dövlətimizin başçısı qeyd edib: “Gələn il həm dövlət, həm də özəl sektor tərəfindən hərbi təyinatlı məhsulların istehsalına ən azı bir milyard manat sərmayə qoyulacaq. Beləliklə, biz nəinki özümüzü əsas vasitələrlə təmin edəcəyik, Azərbaycan dünya miqyasında çox ciddi ölkəyə çevriləcək, bizim hərbi təyinatlı məhsulların həcmi və sayı böyük dərəcədə artacaq”.

Söhbət hansı hərbi məhsullardan və ya silahlardan gedir?

“Tərxis olunmuş hərbiçilərin gəncləri maarifləndirməsi” İctimai Birliyi-nin sədri Emin Həsənlı Azərbaycanın silah idxal edən ölkədən ixrac edən ölkəyə çevrildiyini söylədi: “Hər bir dövlətin güclü və müstəqil olması onun güclü ordusunun olmasından asılıdır. Ordunun da gücü mənəvi-psixoloji cəhətdən hazırlıqlı, döyüş ruhu yüksək olan əsgərdən, peşəkar hərbiçidən, onun müasir silah-sursatından asılıdır. Dövlətlərin müstəqilliyi bir neçə baxımdan önəmlidir. Həm enerji asılılığının olmaması, həm də iqtisadi güc burada önəmlidir. Burada özünü silah-sur-

satla təmin etmək də vacib amillərdən biridir. Zaman-zaman sübut olundu ki, bəzi ölkələr özünü öz silahları ilə təmin etmədiyinə, öz istehsalı olmadığına görə, müxtəlif istiqamətlərdən ordularını silah-sursatla təmin etməkdə çətinlik yaşadıkları üçün müharibələrdə məğlub olublar. Lazım olan vaxtı belə ölkələrə lazım olan silahlar verilməyib. Ona görə də son dövrlərdə qardaş Türkiyə dövləti öz ordusunun təminatını öz istehsalı ilə 80 faizə qaldırıb. Əvvəl bu 20% idi. Bütün bunlar da Rəcəb Tayyib Ərdoğan hakimiyyəti dövründə baş verib. Cənab prezident İlham Əliyev Müdafiə Sənayesi Nazirliyi yaratdı. Silah istehsalı məsələsində Azərbaycanda xeyli işlər görüldü. Müxtəlif adlarda silahlar istehsal olunur. İldən-ildə bunların sayı artır. Burada son dövr istehsalı əsas götürülür. Ordumuz üçün gereken silahlara xüsusi diqqət ayrılır. Bu silahların bir qismi də ixrac olunur. Hesab edirəm ki, yeni bir milyard manatlıq investisiya silahların həm çeşidini, həm də keyfiyyətini artıracaq. Müasir texnologiya ilə ordumuz təmin olunur ki, bu da dünya ölkələrinin diqqətini cəkməyə bilməz. Eyni zamanda istehsal etdiyimiz silahlar var ki, bu da dünya ölkələrinin diqqətini cəkir. Azərbaycan silah idxal edən ölkədən ixrac edən ölkəyə çevrilmək istəyir. Bu istiqamətdə qardaş

Hərb sənayemiz üçün milyardlıq sərmayə - yeni milli silahlar gəlir

Emin Həsənlı: “Bu istiqamətdə yaxın illərdə çoxlu sayda uğurlar əldə ediləcək”
Səxavət Məmməd: “Azərbaycan silah bazarına daha əli güclü girecək”

Türkiyə ilə də xeyli işlər aparılır. Türkiyə və İsrail ilə bu istiqamətdə xeyli işlər görüldü. Hesab edirəm ki, bu istiqamətdə yaxın illərdə çoxlu sayda uğurlar əldə ediləcək”.
Hərbi ekspert Səxavət Məmməd Azərbaycanın bu addımının anlaşılan olduğunu söylədi: “Azərbayca-

nın hərbi sənaye baxımından çox ciddi potensialı var. Ölkəmiz uzun müddətdir ki, hərbi sənayeni inkişaf etdirmək üçün işlər görür. Azərbaycan ilk vaxtlar hərbi sənayedə primitiv məhsullar istehsal edirdi. Bu zaman-zaman tənqid də edilirdi. Artıq Azərbaycan atıcı silahlar, mərmilər, dronlar is-

tehsal edir. Bu silahların hazırda bazarı da mövcuddur. Hərbi sənaye çox ağır sahədir. Bu sahədə çox ciddi rəqiblər mövcuddur. Hətta deyirdim ki, Azərbaycan istehsalı olan silahların və sursatların, xüsusilə Rusiya-Ukrayna müharibəsində istifadə edilməsi ilə bağlı informasiya-

lar məhz rəqiblər tərəfindən mediaya sızdırılır. Dünyada baş verən proseslərə baxdıqda, açıq şəkildə hiss olunur ki, münaqişələrin sayı artacaq və müharibələrin miqyası böyüyəcək. Bu o deməkdir ki, bazar var və daha da böyük bazarlar açılacaq. Azərbaycanın silah sənayesinə yatırım etməsi anlaşılandır. Yeri gəlmişkən, Azərbaycan-Türkiyə ilə birgə dron istehsalı da edəcək. Bu o deməkdir ki, Azərbaycan silah bazarına daha əli güclü girecək. Hesab edirəm ki, Azərbaycanın yerləşdiyi coğrafi mövqə silah sənayesini inkişaf etdirməyə məcbur edir. Ukraynanı görürük. 2 ilə yaxındır müharibə gedir, Ukrayna indi silah sənayesini inkişaf etdirmək planını açıqlayır. Xaricdən silah almağa bel bağlamaq olmaz. Azərbaycanın silah sənayesini inkişaf etdirməsi dövlətin təhlükəsizliyi baxımından da çox önəmlidir”.

□ **Cavanşir ABBASLI,**
“Yeni Müsavat”

İrəvan üzərində Azərbaycan dronları - bir şok edici çəkilişin təfərrüatı

Təhlükəsizlik eksperti: “Hərbi dronlar Ermənistan paytaxtında hər hansı bir obyektə hücum etməyib”

Xəbər verildiyi kimi, az öncə CBC telekanalı İrəvan şəhərində dronla çəkiliş aparıb və şəhərlə bağlı süjet hazırlayıb. Bu isə Ermənistanda “Azərbaycan dronları başımızın üzərində gəzir” müzakirələrinə səbəb olub. Yerli media Azərbaycan telekanalına məxsus dronun İrəvan şəhərində necə çəkiliş apardığını anlamağa çalışır.

Nyus.am yazıb ki, dron çəkilişinin aparılması iki halda mümkün ola bilər: ya Azərbaycan dronları həqiqətən də İrəvan şəhərində uçuşlar həyata keçirib, ya da burada “vasitəçilər” var. Azərbaycan dronlarının İrəvan şəhərində çəkiliş aparması Ermənistanın təhlükəsizliyindəki boşluq kimi qiymətləndirilir. Lakin erməni mediası bunu qəbul etmək istəmir, ona görə əsasən “vasitəçilər” versiyası üzərində dayanır.

“Yəqin ki, bu işdə onlara “vasitəçilər” kömək edib. Lakin Azərbaycan telekanalının İrəvanda və Ermənistanın digər yerlərində çəkilişləri necə təşkil etdiyi hələ də müəmmalı olaraq qalır”, - sayt yazır. Hətta iddia edirlər ki, Azər-

AZƏRBAYCAN DRONLARI İRƏVAN ŞƏHASINDA... - ERMƏNİLƏR TƏLAŞDA

baycana İrəvan şəhərindən çəkiliş aparmağa ABŞ şirkətləri yardımçı olub. Ermənistan mediasında dron çəkilişini Azərbaycanın “xüsusi əməliyyatı” kimi təqdim edənlər də var.

Qeyd edək ki, CBC-nin çəkiliş qrupunun Ermənistanə səfər etdiyi və görüntüləri oradan çəkdiyi bildirilir. Məlumat görə, CBC ekspedisiyası İrəvanda azərbaycanlıların memarlıq irsinin qəsdən dağıdılması faktlarını aşkar çıxarmaq məqsədilə dronlardan is-

tifadə edərək havadan çəkiliş aparıb. Çəkilişlər hərtərəfli hazırlıq sayəsində mümkün olub. Bu məqsədlə çəkiliş əraziləri müəyyən edilərək öyrənilib, dronun uçuş marşrutu elə planlaşdırılıb ki, artıq diqqət cəlb etməsin. Nəticədə unikal videoçəkiliş aparmaq və Ermənistan hakimiyyətinin İrəvanın tarixi ilə bağlı həqiqətləri gizlətməsinə dair əsaslı sübutlar aşkarlanıb.

Bəs gerçəkdə çəkiliş necə mümkün ola bilərdi?

Təhlükəsizlik məsələləri üzrə ekspert İlham İsmayıl “Yeni Müsavat”a deyib ki, Azərbaycan televiziya-sında nümayiş olunan vide-okadrların İrəvanda tələş yaratması başadüşüləndir: “Azərbaycandan İrəvana çəkiliş məqsədilə dron göndərməyin müxtəlif yolları var. 2-ci, 3-cü ölkələrin vasitəsilə də bunu etmək olar. Əlbəttə ki, söhbət hərbi dronlardan getmir. Azərbaycan İrəvana hərbi təyinatlı dronlar göndərməyib. Göndərsəydi, bu hal-

da Ermənistanın Hava Hücumundan Müdafiə Sistemi işə düşərdi. Ermənistanın Hava Hücumundan Müdafiə Sistemi Rusiya hərbiçiləri ilə birgə idarə olunur. Azərbaycan telekanalları istənilən bir ölkənin paytaxtında aparılan dron çəkilişlərini əldə edə bilərlər. İrəvan da istisna deyil”.

Ekspert deyib ki, Azərbaycan tərəfinin İrəvanda dron çəkilişi niyyəti olsa, bunu etmək o qədər də problemli məsələ deyil: “Digər ölkələrin vətəndaşları vasitəsi ilə İrəvanda çəkilişlər etmək mümkündür. Təbii ki, belə çəkilişlər qarşı tərəfdə panika yarada bilər və yaradır”.

Ekspert maraqlı bir məqama da toxundu: “Azərbaycanın CBC telekanalının İrəvan şəhərində dronla çəkiliş aparıb və şəhərlə bağlı hazırladığı süjet Ermənistanda ikitərəfli istifadə olunur. Bir tərəfdən təbii olaraq həyəcan, təşviş yaranıb. Digər tərəfdən, bu süjetdən hakimiyyət uğrunda mübarizənin tərkib hissəsi olaraq, mövcud hakimiyyətə qarşı istifadə olunur. Hakimiyyətə “siz ölkəni müdafiə edə bilmirsiniz, təhlükəsizliyə təminat verə bilmirsiniz, Azərbaycan dronları başımızın üzərində gəzir” şəklində müzakirələrə yol açıb. Faktiki isə Azərbaycanın hərbi dronları İrəvanda hər hansı bir obyektə hücum etməyib, heç müharibə günlərində də belə hal olmayıb. Bu məsələdə hərbi tərəf yoxdur. Dronla çəkiliş üçün Rusiyadan, Gürcüstandan və digər istənilən bir ölkə-

dən İrəvana kimsə gedib çəkiliş edə bilər. Sonradan həmin çəkiliş istənilən ölkənin internet məkanında yayıla bilər və Azərbaycan televiziyaçıları da həmin videodan istifadə edə bilərlər. Vacib deyil ki, İrəvana bu məqsəd üçün sırf Azərbaycan tərəfindən kimsə göndərilsin”.

Yada salaq ki, ötən ilin dekabrında azərbaycanlı hərbi ekspert Telman Qasımov İrəvana səfəri ilə bağlı video yaymışdı. Həmin video da İrəvanda tələş, panika yaratmışdı.

Erməni cəmiyyətində panika ilə qarşılanmış həmin çəkilişlə bağlı Telman Qasımov “Yeni Müsavat”a bunları demişdi: “Uşaqlığım İrəvanda keçib. İrəvan mənim ata yurtdur. Evimə gəlməyə şansım az idi. Çox xahiş etdikdən sonra icazə verdilər. Şəhər saatlarında gediş-gəliş az olduğu üçün o saatları seçdik. Özüm də başqa formada idim. Qapımıza qədər gəldim, amma qapını döyə bilmədim...”

Videodan aydın olurdu ki, Telman Qasımov 35 ildən sonra doğma şəhəri İrəvana səfər edib. O, 17 yaşına qədər İrəvanda Komitas küçəsi 5A ünvanında yaşayıb. Telman Qasımovun İrəvana səfər etməsi, öz evlərinə baş çəkməsi azərbaycanlıların Qərbi Azərbaycana qayıdışı məsələsinin aktuallığı fonunda xüsusilə diqqət cəkməmişdi. Qarşı tərəfi qorxuya salan da məhz bu amil idi.

□ **Elsən MƏMMƏDƏLİYEV,**
“Yeni Müsavat”

2024-cü ilin ilk günləri Azərbaycanı ümumi daxili məhsul artımı ilə bağlı müzakirələrlə zəngin keçdi. Belə ki, 2023-cü il Azərbaycan 1 faizin altında olan iqtisadi artımla başa vurub. Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına əsasən, 2023-cü ilin 11 ayında ölkədə 110,2 milyard manatlıq və ya əvvəlki ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 0,8 faiz çox ümumi daxili məhsul istehsal olunub. Hesabat dövründə iqtisadiyyatın neft-qaz sektorunda əlavə dəyər 1,6 faiz azalıb, qeyri neft-qaz sektorunda isə 3,2 faiz artıb. Hesablamalara görə, dekabr ayının nəticələri də daxil, yekunda illik artım 1 faizdən yuxarı olmayacaq.

Əksər ekspertlər Azərbaycanda faktiki durğunluq dövrünün başladığını bildirirlər. Bu durğunluğun isə əsasən neft-qaz sektorundan qaynaqlandığı bildirilir. Neft-qaz sektorunda isə əsas problem olaraq neft hasilatı və ixracındakı azalma önə çəkilir. Bəzi ekspertlər Azərbaycan ÜDM-dəki durğunluğun neft-qaz qiymətlərindəki azalmadan, digərləri isə daha çox ixrac həcmələrinin düşməsindən irəli gəldiyini vurğulayırlar.

İqtisadçı-ekspert Rövşən Ağayevin sözlərinə görə, hazırda Azərbaycan iqtisadiyyatının neft-qaz sektorunda formalaşan ÜDM-inin 75 faizi xam neftlə, 25 faizi təbii qazla bağlıdır: "Neft Fondunun təbii resursların satışından formalaşan gəlirlərinin 83 faizi xam neftin, 17 faizi təbii qazın ixracı ilə bağlıdır (2023-cü ilin 11 ayının statistikasına əsasən-red.) Ona bir aylıq statistikadan o da aydın olur ki, təbii resurs ixracından ölkəyə daxilolmaların 60 faizi xam neft, 40 faizi təbii qazla bağlıdır.

Hesab edirəm ki, neft-qaz sektorunda ÜDM-in artıb-azalması təbii resursların qiyməti ilə yox, hasilatın həcmi ilə bağlıdır. Milli Hesablar sistemi ilə bağlı məlumatlı olanlar yaxşı bilir, real artım tempini hesablamaq üçün ÜDM-in cari qiymətlərlə hesablanan həcmi baza ilinin qiyməti ilə hesablanan hasilat göstəricisinə faizlə nisbəti götürülür".

Ekspert qeyd edir ki, neft-qazın qiymətinin ÜDM-ə təsiri 2 kanalla baş verir: "Xalis ixracatı artırmaqla, hökumətin genişləndirilmiş fiskal siyasəti vasitəsilə iqtisadiyyata sərmayələrin artımı hesabına. Məsələn, 2022-ci ildə neft-qaz ÜDM-inin real həcmi 2,7 faiz azalıb. Halbuki 2022-də Brent markalı neftin orta illik qiyməti 100 dollar, 2021-ci ildə isə 70 dollar ətrafında ol-

Bu il Azərbaycan iqtisadiyyatı necə böyüyəcək - təhlil

Mərkəzi Bank, hökumət, beynəlxalq qurumlar, müstəqil ekspertlərin mövqeləri uzlaşmır

muşdu. Amma 2021-ci ildə neft hasilatının həcmi 6,1 faiz azalmışdı, əmtəəlik təbii qaz hasilatı isə 7 faiz artmışdı. Sadəcə, neft-qaz ÜDM-inin 75 faizini xam neft formalaşdırdığı üçün 6 faizlik azalmadan artım dinamikasına azaldıcı təsiri dominant olub".

Onu da bildirək ki, əksər beynəlxalq analitik mərkəzlər yaxın və ortamüddətli dövrdə məhz neft hasilatındakı azalmaya görə Azərbaycanda iqtisadi artımın minimum səviyyədə qalacağını gözləyirlər. Bugünlərdə Birləşmiş Millətlər Təşkilatı (BMT) 2026-cı ilə qədər Azərbaycanın iqtisadi artım proqnozunu açıqlayıb. BMT-nin global iqtisadiyyatla bağlı hesabatından aydın olur ki, qurum ekspertləri 2024-cü il üzrə Azərbaycanda ümumdaxili məhsulun artımını (ÜDM) 2,6 faiz, 2025-ci ildə isə 2,8 faiz səviyyəsində proqnozlaşdırıb. Hesabata əsasən, 2023-cü il üzrə Azərbaycanda iqtisadi artım 0,7 faiz təşkil edib. BMT-nin proqnozlarına əsasən, 2024-cü ildə Azərbaycanda orta illik inflyasiya 5,9 faizədək, 2025-ci ildə isə 3,9 faizədək azalacaq. Təşkilat ötən il üzrə inflyasiya proqnozunu 9,5 faiz müəyyən edib.

BVF-nin IV Maddə üzrə Azərbaycan iqtisadiyyatının icmalının yekunlarına dair bə-

yanatında isə qeyd olunur ki, 2023-cü ildə Azərbaycanda ÜDM-in artımı 2,4 faiz, 2024-2028-ci illərdə - illik 2,3 faiz səviyyəsində gözlənilir. Xatırladaq ki, BVF-nin missiyası 1-16 noyabr tarixlərində Azərbaycanda səfərdə olub. Missiyanın gəldiyi qənaətə görə, Azərbaycanda inflyasiyanın azalması, neft və qazın yüksək qiymətləri ölkənin güclü xarici mövqeyini dəstəkləyib. Bank sektorunda vəziyyət yaxşılaşmaqda davam edir, lakin zəiflik üçün müəyyən risklər qalmaqdadır.

BVF-nin proqnozlarına görə, Azərbaycanın qeyri-neft ÜDM artımı 2023-cü ildə 4,2 faiz, 2024-cü ildə 3,6 faiz, 2025-2028-ci illərdə ildə orta hesabla 3,5 faiz təşkil edəcək. Neft sektorunda azalma 2023-cü ildə 1,5 faiz, 2024-2028-ci illərdə isə ildə orta hesabla 0,5 faiz olacaq. BVF ekspertləri hesablayıblar ki, 2023-cü ildə Azərbaycanda ÜDM-in nominal həcmi 76,8 milyard dollar (2022-ci ildə - 78,7 milyard dollar), 2024-cü ildə - 79,7 milyard dollar, 2025-ci ildə - 82,8 milyard dollar, 2026-cı ildə - 86,2 milyard dollara yaxın, 2027-ci ildə - 89,7 milyard dollar, 2028-ci ildə - 93,8 milyard dollar təşkil edəcək.

Standard & Poors Beynəlxalq Reyting agentliyi 2023-cü il üzrə Azərbaycanın real ümum-

daxili məhsulunda (ÜDM) artım olmayacağını, 2024-2026-cı illərdə isə artımın 1,4 faiz səviyyəsində olacağını proqnozlaşdırıb. Agentliyə görə, ötən il nominal ifadədə Azərbaycanın ÜDM-inin 131 milyard manat (77 milyard ABŞ dolları) olacağı proqnozlaşdırılıb. 2022-ci ildə 134 milyard manat (79 milyard ABŞ dolları) olan bu göstəricinin 2024-cü ildə 137 milyard manata (81 milyard ABŞ dolları), 2025-ci ildə 143 milyard manata (84 milyard ABŞ dolları), 2026-cı ildə isə 148 milyard manata (87 milyard ABŞ dolları) çatacağı gözlənilir. "Azərbaycan iqtisadiyyatı böyük ölçüdə karbohidrogen sektorundan asılıdır, neft və qaz ixracın 90 faizini və ÜDM-in təxminən 50 faizini təşkil edir. Hazırda ölkə əlverişli neft qiymətlərindən faydalanır, bu da öz növbəsində Azərbaycanın maliyyə vəziyyətini və tədiyə balansını dəstəkləyir".

Azərbaycan İqtisadiyyat Nazirliyi 2023-cü ildə ÜDM-in artımını 1,9 faiz, dünya bazasında neftin orta qiymətinin 60 dollar təşkil etməsi şəraitində 2024-cü ildə 2,4 faiz, 2025-ci ildə 2,9 faiz, 2026-cı ildə 2,7 faiz, 2027-ci ildə isə 3,6 faiz səviyyəsində proqnozlaşdırır. Proqnozlara əsasən ortamüddətli dövrdə ölkədə qeyri-neft/qaz ÜDM-inin həcmi 2024-cü ilin sonuna 84,2 milyard manat, 2027-ci ildə isə 106,8 milyard manata qədər

2040-cı ilədək Bakıda 400 minə yaxın yeni iş yeri açılacaq

Çoxsahəli iqtisadi strategiyanın tətbiqi baş plan çərçivəsində Bakı şəhərində 372 375 yeni iş yerinin açılmasına imkan verəcək. Uzunmüddətli perspektivdə neft və qaz sektorundan asılılığı azaldacaq innovativ və dayanıqlı iqtisadi sektorlar müəyyən edilib.

"APA-Economics" xəbər verir ki, bu, Bakı şəhərinin 2040-cı ilədək inkişafına dair Baş planında əksini tapıb.

Qeyd edilib ki, iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi üzrə milli proqramlara uyğun olaraq, yeni şəhər iqtisadiyyatı konsepsiyası çərçivəsində mərhələli yanaşmanın tətbiqi təklif edilir. Bakının iqtisadiyyatının əsasını təşkil etməyə davam edəcək formalaşmış sahələr konsolidasiya edilməli və modernləşdirilməlidir. Eyni zamanda Bakının Regional Bilik Mərkəzinə çevrilməsi üçün yüksək dəyər yaradan yeni sahələr və inkişaf etməkdə olan iqtisadi sektorlar da inkişaf etdirilməlidir.

artacağı və real artım tempinin 4,6-5,0 faiz intervalında olacağı gözlənilir. 2023-cü ildə neft-qaz sektoru üzrə ÜDM-in real ifadədə 0,3 faiz azalacağı, 2027-ci ildə ÜDM-in tərkibində qeyri-neft/qaz sektorunun payının 78,7 faizə, neft-qaz sektorunun payının isə 21,3 faizə bərabər olacağı proqnozlaşdırılır.

Azərbaycan Mərkəzi Bankı isə bu il gözlənilən iqtisadi artımla bağlı hökumətdən daha nikbindir. Bankın cari ildəki pul siyasətinə dair bəyanatında qeyd olunur ki, 2024-cü ildə Azərbaycan iqtisadiyyatının real sektorunda artım davam edəcək. Mərkəzi Bankın proqnozlarına görə, 2024-cü ildə real iqtisadi artım tempinin 3-3,5 faiz, o cümlədən qeyri-neft-qaz sektoru üzrə 5-5,5 faiz civarında olacağı gözlənilir. **Bankdan bildirirlər ki, bu ildə də işğaldan azad edilmiş ərazilərdə iri miqyaslı bərpa-quruculuq işləri iqtisadi artıma müsbət impuls verəcək:** "Ölkədə makroiqtisadi sabitliyin qorunması iqtisadi artım proqnozunun reallaşmasının əsas şərtlərindən biri olaraq qalacaq. Hökumətin, beynəlxalq maliyyə-kredit təşkilatlarının və aparıcı reyting agentliklərinin də Azərbaycandakı iqtisadi artımın perspektivləri ilə bağlı gözləntiləri nikbindir".

R.Ağayev isə Mərkəzi Bankın proqnozunu həddən artıq nikbin hesab edir: "İlin sonunda iqtisadi mövzuda ən çox müzakirə edilən məsələ ölkədə iqtisadi durğunluğun yaşanması oldu. Söhbət illik artımın 1 faizin altında qalmasından

gedir (11 ayın yekunları 0,8 faiz artım göstərdi). Əhalini hər nəfərinə düşən göstəriciyə görə hətta artımın 0,5 faiz olduğu görünür. Mərkəzi Bank isə dekabrın 30-da açıqladığı bəyanatında 2024-cü il üçün 3-3,5 faizlik, o cümlədən qeyri-neft sektoru üzrə 5-5,5 faiz iqtisadi böyümə proqnozlaşdırır. Bu nə qədər realdır? İş ondadır ki, hökumət 2024-cü il üçün iqtisadi artımın 2,4 faiz (BVF 2,6 faiz), qeyri-neft sektorunun 4,6 faiz böyüyəcəyini deyir.

Mərkəzi Bankın proqnozunun reallaşması üçün neft-qaz sektorunda azalma tam dayanmalı (hətta artım olmasa belə), qeyri-neft sektorunda artımın 6 faizdən aşağı olmaması lazımdır. Halbuki gələn il Azərbaycan hökuməti neft-qaz segmentində 1,8 faizlik azalma gözləyir. Əgər bu baş verərsə, Mərkəzi Bankın qeyri-neft sektoru üzrə 5,5 faizlik artım proqnozu reallaşsa belə, ümumi artım ən yaxşı halda 2 faiz ətrafında olacaq. Yeni Bankın 3,5 faizlik gözləntisi bu rəqəmlərin fonunda xeyli optimist görünür.

Xatırladıq ki, 2023-cü ildə qeyri-neft sektorunun 3,2 faizlik artımı, neft sektorunun 1,6 faizlik azalması şəraitində iqtisadi artım cəmi 0,8 faiz təşkil edib. Hər 2 sektorun iqtisadiyyatda payı təxminən eyni olduğu üçün artıma (azalmaya) statistik olaraq təsiri eyni səviyyədə baş verir. Sadəcə desək, biri 3,2 faiz artırsa, ümumi artıma töhfəsi 1,6 faiz olur. Digəri 1,6 faiz kiçilsə, ümumi iqtisadi temp 0,8 faiz zəifləyir".

□ **Dünya SAKİT, "Yeni Müsavat"**

Xəbər verildiyi kimi, Prezident İlham Əliyev Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin 140 illiyinin qeyd edilməsi haqqında sərəncam imzalayıb. Onu bir daha diqqətə çatdırırıq:

"2024-cü ilin yanvar ayında (31 yanvar - red.) görkəmli ictimai-siyasi xadim, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin banilərindən biri, Azərbaycan Milli Şurasının sədri Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin anadan olmasının 140 illiyi tamam olur. Məhəmməd Əmin Rəsulzadə XX əsrin ilk onilliklərində böhranlı geosiyasi şəraitdə Azərbaycanda müstəqillik idealının gerçəkləşdirilməsi və milli dövlət quruluşunun dirçəldilməsi yolunda böyük xidmətlər göstərmiş şəxsiyyətlərdəndir. Onun istiqlal məfkurəsi öz mənbəyini doğma xalqının çoxəsrlik yaddaşında kök salmış milli azadlıq düşüncəsindən alır. Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin dövrün salnaməsinə çevrilən parlaq publisistik, siyasi, ədəbi-tənqidi və elmi irsi Azərbaycanın ictimai fikir tarixində xüsusi yer tutur. Uzun illər ərzində mühacirətdə də o, müstəqil Azərbaycan arzusu ilə yaşayıb və mübarizə aparıb.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq, görkəmli ictimai-siyasi xadim Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin anadan olmasının 140-cı ildönümünün qeyd olunmasını təmin etmək məqsədilə qərar alıram:

1. Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət Nazirliyi Azərbaycan Respublikasının Elm və Təhsil Nazirliyi və Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası ilə birlikdə Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin 140 illiyinə həsr olunmuş tədbirlər planı hazırlayıb həyata keçirsin.

2. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti bu Sərəncamdan irəli gələn məsələləri həll etsin".

Bu, sözsüz ki, Azərbaycan xalqının üreyincə olan, milli vəhdətin güclənməsi və tarixi şəxsiyyətlərimizin qiymətli irsini yaşatmağa hesablanmış növbəti uğurlu addımdır. Rəsulzadəyə xalq sevgisi əlbəttə ki, tükənməzdir, əbədidir. Nə qədər ki, üçrəngli bayrağımız ucalarda dalğalanır, istiqlal banimizin xatirəsi də qəlblərdə bir o qədər yaşayacaq.

Yubiley (2024) ilində M.Ə.Rəsulzadənin paytaxtda heykəli ucaldıla bilərmi? Yada salmaq ki, vaxtilə heykəlin Kukla Teatrının qarşısında qoyulması nəzərdə tutulmuşdu.

Həmçinin təkliflər səslənir ki, Rəsulzadənin Bakıda ev muzeyi yaradılsın, adı Bakı Dövlət Universitetinə (BDU) qaytarılsın və nəşi qardaş Türkiyədən Azərbaycana gətirilsin. Bunların hansı mümkündür?

Adı BDU-ya qaytarılsın, nəşi Bakıya gətirilsin? - Rəsulzadə ayının sualları

Ekspertlər hesab edir ki, Rəsulzadənin heykəli qoyulmalı, ev muzeyi yaradılmalıdır, məzarı isə...

Məlumdur ki, M.Ə.Rəsulzadə həm də bir inanc adamı olub. O zaman bir müsəlmanın qəbrinin yerinin dəyişdirilməsinə İslam dini necə baxır? Hansı hallarda icazə verilir?

Milli Məclisin deputatı Ceyhun Məmmədov mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a dedi ki, Prezident tərəfindən belə bir sərəncamın imzalanması mühüm əhəmiyyət daşıyır: "Bu, Prezidentin Azərbaycanın tarixi şəxsiyyətlərinə verdiyi dəyərin göstəricisidir. Artıq Milli Elmlər Akademiyası, Elm və Təhsil Nazirliyi bu istiqamətdə birgə tədbirlərin həyata keçirilməsinə başlayacaq. Ümumiyyətlə, Cümhuriyyət irsinin öyrənilməsinə, cümhuriyyətin tanınmış şəxslərinin öyrənilməsinə yönəlməli tədbirlər əvvəldən həyata keçirilir. Prezident Əhməd Ağaoğlu və digər tarixi, ictimai-siyasi xadimlərlə bağlı tez-tez sərəncamlar verir, bunlar xüsusi əhəmiyyətə malikdir. Heykəl məsələsinə gəldikdə isə sərəncamda sırf birgə tədbirlərin hazırlanması və həyata keçirilməsindən söhbət gedir. Yeni bu məsələ də dövlətimizin diqqətindədir. 140 illik tədbirlər çərçivəsində müxtəlif istiqamətlər olacaq. Bütün bu məsələlər də diqqətdə saxlanılacaq, bununla bağlı addımlar atılacaq".

Millət vəkili, Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyasının sədri Sabir Rüstəmxanlı da qəzetimizə fikirlərini söylədi. O bildirdi ki, Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin Azərbaycan siyasi tarixində, müstəqil dövlətçilik

tarixində, hətta ədəbiyyat tarixində yeri möhtəşəmdir, əvəzolunmazdır: "O, 1918-ci ildə qurulmuş Xalq Cümhuriyyətinin ideoloqlarından və qurucularından biridir, ona başçılıq etmiş şəxsiyyətdir. Onun nəzəri əsaslarını hazırlayan, quran, həyata keçirən adamlardan biridir. Buna görə də onun tariximizdəki yeri zaman keçdikcə, Azərbaycan müstəqil dövləti yaşadıqca daim yaşayacaq, böyüyəcək. Onu bizim tariximizdən silmək mümkün deyil. Ona görə də Azərbaycan Prezidentinin bu sərəncamı son dərəcə yerinə düşən, ciddi bir hadisədir. Mənə elə gəlir ki, bu, yalnız sərəncam olaraq qalmayacaq, ciddi işlər görülməlidir. Yəqin ki, aidiyyəti qurumlar hazırlıq planı üzərində işləyir, uyğun olan addımlar da atılacaq. Rəsulzadə onsuz da, sərəncam olsa da-olmasa da, xalq tərəfindən həmişə xatırlanır, haqqında yazılır, tədbirlər keçirilir. Amma bu il rəsmi olandan sonra onunla bağlı daha ciddi işlər görülməlidir. Bizim də müəyyən planlarımız var".

Deputat əlavə edib ki, Rəsulzadənin ev muzeyinin yaradılması ilə bağlı təklif hələ 1988-ci il hadisələri vaxtında verilmişdi: "Biz təklif vermişdik ki, Rəsulzadənin evi boşaldılsın, orada muzey yaradılsın. Təəssüf ki, o zaman dəyərlərimizə qiymət verə bilməməyimizin, sovet ideologiyasının nəticəsidir ki, Rəsulzadənin evində ermənilər yaşayırdı. Onları oradan

çıxarmaq, evi oğlu Azərə qaytarmaq mümkün olmadı. Bu, bir gündə bir sərəncamla həll olunacaq məsələ idi. Rəsulzadə ailəsi ilə birgə uzun illər sürgün həyatı yaşayıb, Vətəninə di-dərgin düşüb, qayıdanda evində düşməndən olan bir millətin nümayəndəsi oturur, o evinə girə bilmir, qayıdıb çıxıb gedir. Bu, sadəcə, xəcalətdir. Məncə, bu sərəncamdan sonra belə səhvlər aradan qaldırılmalıdır. Onun yaşadığı ev boşaldıla bilər. O olmasa belə, başqa bir yerdə Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin ev muzeyi açıla bilər. Amma öz evi olsa, yaxşı olar. Bir müddət əvvəl Rəsulzadənin heykəlinin qoyulması üçün də yer seçilmişdi. Məncə, heykəli də qoyulmalıdır, qoyulacaq da. O elə bir tarixi şəxsiyyətdir ki, onun Bakıda heykəli mütləq qoyulmalıdır. O ki qaldı məzarının Türkiyədən gətirilməsinə, bunu qətiyyətlə qəbul etmirəm. Bir vaxtlar deyildirdi, Füzulinin məzarı Kərbəladan gətirilsin. Əgər orada yaşayıbsa, niyə bura gətirilməlidir? Onun çoxdan torpağa qarışmış sümüklerinin qalan hissələrinin bura gətirilməsinin nə mənası var. M.Ə.Rəsulzadə də ömrünün böyük hissəsini Türkiyədə yaşayıb, Türkiyə onun ikinci vətəni idi. Orada dəfn olunub, orada da onu seven insanlar var, gedirlər, yad edirlər. Buradan gedənlər də onu ziyarət edir. Bura gətirilməsi nəyi dəyişir ki. Bir də Türkiyə qardaş torpağıdır. Ora-

ABŞ-ın Qafqaz danışıqları üzrə baş müşaviri regiona səfər edib

ABŞ Dövlət Departamentinin Qafqaz danışıqları üzrə baş müşaviri Lui Bono İrəvana səfər edib. APA xəbər verir ki, Lui Bono Ermənistan Təhlükəsizlik Şurasının katibi Armen Qriqoryanla görüşüb.

"Biz Ermənistan-Azərbaycan münasibətlərinin nizamlanması prosesini, son danışıqlar və bu çərçivədə əldə olunmuş razılaşmaların həyata keçirilməsini müzakirə etdik.

Mən bir daha Ermənistan tərəfinin regionda uzunmüddətli və hərtərəfli sülhün bərqərar olmasına sadıqlığını təsdiqlədim", - Ermənistan Təhlükəsizlik Şurasının katibi sosial şəbəkə hesabında bildirib.

dan bura məzar daşınmaz. Bu məsələni ortaya atanlar məsələyə qeyri-ciddi yanaşırlar".

Araşdırmaçı jurnalist, dini sahə üzrə mütəxəssis Rəşad Mirhəşimli də mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a fikirlərini açıqladı: "Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin (AXC) qurucu lideri Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin yubileyinin dövlət səviyyəsində qeyd olunması təqdirəlayiq haldır. Düşünürəm ki, yoxdan bir bayraq ucaldan, tarixi torpaqlarımızda dövlət qurub, millətimizi Rusiya əsarətindən qurtarılmasında misilsiz xidmətləri olan Rəsulzadə indiyədək öz Vətəninə gerçək dəyərini almayıb. Ümid edək ki, bu il Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin bu millət qarşısında xidmətləri layiqincə qiymətləndiriləcək.

Görüləcək işlərlə bağlı müxtəlif təkliflər ola bilər. Məncə, AXC dövründə yaradılmış ilk ali təhsil ocağı olan Bakı Dövlət Universitetinə Rəsulzadənin adının qaytarılması, Bakının mərkəzi yerlərindən birində onun abidə kompleksinin ucaldılması görülməli işlər siyahısına daxil edilə bilər.

O ki qaldı Rəsulzadənin məzarının Ankaradan Bakıya köçürülməsinə, qeyd edim ki, Qurani-Kərimin ayələri və peyğəmbərimizin hədislərində bunu qadağan edən ifadələrə rast gəlmək olmur. Bu məsələ ilə bağlı görüşlər İslam alimlərinin fikirlərində öz

əksini tapır. Bundan əlavə, İslam dünyasında baş verən tarixi faktlara istinad edilir.

İslam peyğəmbəri Hz.Məhəmmədin (s) də qatıldığı Uhud döyüşündə 70-ə yaxın müsəlman şəhid olub. Həmin şəhəblərin dəfn edildiyi ərazini bir müddət sonra su basıb. Bu səbəbdən həmin şəhidlərin qəbri, aralarından peyğəmbərimizin əmisi Hz.Həmzənin də məzarı olmaqla başqa yerə köçürüldü. Bu hadisə Uhud savaşından 46 il sonra baş verib.

Bir insanın dəyəri onun harada dəfn edilməsi ilə deyil, bu dünyada etdiyi əməlləri ilə ölçülür. Rəsulzadə də Azərbaycanın dövlətçilik tarixində mühüm yer tutan dahi şəxsiyyətlərimizdənndir. Onun da bu millət qarşısında ən böyük xidməti Azərbaycan dövlətinin qurulmasında, AXC-nin süqutundan sonra müstəqilliyimizin bərpası uğrunda apardığı mücadiləddir. Bu xidmətlərin qarşılığını Rəsulzadənin məzarını Azərbaycana köçürmədən də vermək mümkündür. Çünki onun Ankarada dəfn edilməsi qütbətdə olması sayılmaz, qardaş Türkiyəmizin şəhid qanları ilə suvarılmış torpaqlarını məskən seçib. Azərbaycan dövləti Rəsulzadənin Ankaradakı məzarının rəsmi ziyarətərin siyahısına salmaqla, yubiley tədbirlərini qardaş Türkiyədə də keçirməklə ruhuna sayğılarımızı ifadə edə bilərlik".

□ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni Müsavat"

Bakı şəhərinin izahlı Baş planı təqdim olunub. “Yeni Müsavat” xəbər verir ki, Baş plan Arxitektura Komitəsinin sayına yerləşdirilib və burada paytaxtımızda 2040-cı ilədək görülməli işlər öz əksini tapıb.

Qeyd edək ki, neçə müddət idi ki, Bakının Baş planının yubanması ilə bağlı narazılıqlar var idi. Xüsusilə də bəzi nəqliyyat ekspertləri bildirdilər ki, bundan sonra baş plan həttə hazır olsa belə, bunu reallaşdırmaq mümkün olmayacaq, çünki nəzərdə tutulan ərazilərdə çoxmərtəbəli binalar tikilib, bəzi yollar, səkilər tamamilə ləğv edilib, infrastruktur dəyişdirilib.

Nəqliyyat üzrə ekspert Ramil Osmanlı izahlı baş planı şərh edərkən deyib ki, 25 yeni metro stansiyasının tikilməsi, “28 May” metrostansiyasının yenidən qurulması, velosiped, tramvay yollarının çəkilməsi çox gözəldir: “Təki reallaşsın. Baş plan Bakı şəhərinin 2040-cı ilə qədər inkişafını nəzərdə tutan 2020-2027-ci və 2028-2040-cı illəri əhatə edəcək 2 mərhələni nəzərdə tutur. Qeyd olunacaq müddət ərzində ümumilikdə paytaxtın müxtəlif istiqamətli inkişaf-şəhərsalma konsepsiyası üçün nəzərdə tutulan maliyyə vəsaitinin məbləği 93,5 milyard manatdan bir qədər artıqdır. Həmin məbləğin 33 milyard manatdan çoxu bilavasitə özəl investisiya mənbələri hesabına, qalan 60,5 milyard manatı isə dövlət (büdcə və s.) və dövlət və özəl maliyyə mənbələri hesabına qarşılanacaq.

Layihənin icrasına iki qurumun nəzarət edəcəyi sənəddə öz əksini tapır ki, burada da əsas arbitr Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsidir. Diqqəti çəkən ikinci - İnvestisiya Holdinginin nəzdində yaradılması nəzərdə tutulan Azərbaycan İnkişaf Korporasiyası adlı yeni qurumdur. Mənə tam aydın olmayan Bakının Baş planının icrası ilə bağlı nəzərdə tutulan ikinci dərəcəli qurumun bütün ölkə coğrafiyasına hesablanması ilə bağlı olan məqamdır. Nəhayət, burada bir istiqamətli Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti tərəfindən təqdim olunmalı olan vacib bir sənəd var ki, CİS (Coğrafi İnformasiya Sistemi) adlanır və hələ ki hazır deyil. Ümid edək ki, xidmət bu sənədi tez bir zamanda ortaya qoysun və bu, layihənin ərazi fəaliyyət planlaması və

Bakının Baş planında nələr var - 2040-cı ilədək paytaxt necə dəyişəcək...

Ekspertlərə görə, daha çox nəqliyyat infrastrukturunun qurulmasına diqqət ayrılıb

siya Holdinginin nəzdində yaradılması nəzərdə tutulan Azərbaycan İnkişaf Korporasiyası adlı yeni qurumdur. Mənə tam aydın olmayan Bakının Baş planının icrası ilə bağlı nəzərdə tutulan ikinci dərəcəli qurumun bütün ölkə coğrafiyasına hesablanması ilə bağlı olan məqamdır. Nəhayət, burada bir istiqamətli Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti tərəfindən təqdim olunmalı olan vacib bir sənəd var ki, CİS (Coğrafi İnformasiya Sistemi) adlanır və hələ ki hazır deyil. Ümid edək ki, xidmət bu sənədi tez bir zamanda ortaya qoysun və bu, layihənin ərazi fəaliyyət planlaması və

rayonlar, fərdi torpaq sahələrinin müəyyən olunması üçün çox vacibdir.

Layihədə ən diqqət çəkən məqamlardan biri də DÖƏ-nin (dövlət-özəl əməkdaşlığı) qurulması məqsədilə köməkçi korporasiyaların yaradılması məsələsidir. Açıqı, bu layihəni əvvəlki kimi Asiya ölkələrindən birində fəaliyyət göstərən bir şirkət hazırlamış olsaydı, bu məsələnin üzərindən sakit keçmək olardı. Amma Almaniyada fəaliyyət göstərən bir şirkətin hər fürsətdə əlini dövlətə tərəf, büdcə vəsaitlərinə uzatması maraqlı görünür və adam burada bir azərbaycanlı barmağının olmasından şübhələnir. Təki şübhələrimizdə yanılmaq”.

Ekspert əlavə edib ki, baş planda infrastrukturla bağlı geniş proqramların nəzərdə tutulması, ictimai nəqliyyatın inkişafı, avtomobilşəmənin təşviqi, alternativ enerjiyə diqqətin artırılması, yaşıl və sağlam ətraf mühitin inkişaf etdirilməsi təqdirləyicidir: “Qeyd olunan rəqəmlər reallaşarsa, ümid edirəm ki, 2040-cı ilin Bakısı tamamilə fərqli olacaq. Amma ekosistemin əsas sahələrindən biri olan tikinti sektoru, xüsusilə mənzil tikintisi, deyəsən, prioritetlərdən uzaqlaşmış, ya da başqa şəhərlərə doğru uzanıb. Belə olmasaydı, 2027-ci ildə adam başına düşən mənzil sahəsi 23,6 kv.m-dən cəmi 1,2 kv.m

artımla 2040-cı ildə 24,8-də dayanmazdı.

Ən maraqlı və layihənin ilkin mərhələsi üçün nəzərdə tutulan “Ulduz” metrostansiyası ətrafındakı 100 hektarlıq sənaye ərazisinin yenidən qurulması və H.Əliyev Beynəlxalq Hava Limanı yaxınlığında yeni xidmət sahələrinin inkişafı ilə bağlı prioritetlərdir. “Ulduz” tərəfdəki sənaye istiqamətinin içərisində ölkənin inşaat materialları idxalının azaldılması sənəddə xüsusi olaraq qabardılır, amma bunun təqribən 3-4 kilometr ərazidə yaradılacaq 60 hektarlıq Böyükşor ekoloji parkına uyğun olub-olmaması yaddan çıxarılır”.

Nəqliyyat məsələləri üzrə ekspert Aslan Əsədov da mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”-a fikirlərini açıqladı: “Bakının Baş planında görünür ki, nəqliyyat infrastrukturunun qurulmasına və nəqliyyatın daha çox tənzimlənməsinə xüsusi diqqət ayrılıb. Düzdür, burada məskunlaşma ilə bağlı xüsusi qrafik var, 200 min mənzilin yaradılması ilə bağlı plan var. Amma bu məsələnin öz həllini tapması üçün digər nəqliyyat infrastrukturunun yaradılmasına, tramvay, trolleybus və digər alternativlərin yaradılması çox vacibdir. Tramvay və trolleybus xətləri Bakı şəhərində əvvəllər də var idi. Burada hər hansı bir küçə-

nin genişləndirilməsi, sırf tramvay və trolleybuslar üçün sonradan yenidənqurma işləri görülməyib. Bu səbəbdən də əvvəl küçələr necə idisə, yenə də olduğu kimi qalır. Orada artıq nəyisə əlavə etməyə ehtiyac da yoxdur. Ümumilikdə isə baş planın qəbul edilməsi daha vacib elementlərdən sayılır. Necə ki, konstitusiyaya dövlətin necə ana qanunudur, baş plan da şəhərsalma və şəhər üçün qanuni bir prosesdir”.

2027-ci ilin sonunadək Bakı və Sumqayıt şəhərlərini birləşdirən yeni magistral avtomobil yolunun inşası da planlaşdırılıb.

Bu, Bakı şəhərinin 2040-cı ilədək inkişafına dair Baş planında bildirilib.

Qeyd edilib ki, “Bakı-Sumqayıt şosesi”ndə, Xırdalan və “20 Yanvar” dairələrində nəqliyyat sıxlığının qarşısının alınması, Xırdalan şəhərinin alternativ giriş-çıkış yolunun yaradılması məqsədilə M-1 və M-4 avtomobil yollarını Sulutəpə və Xocasən qəsəbələrindən keçməklə Yasamal rayonu ərazisində “Xarici Dairəvi Yolu” ilə birləşdirən paytaxtın strateji 2-ci şimal-qərb yeni giriş-çıkış yolunun yaradılması planlaşdırılıb.

Habelə, Qaraxuxur və Xırdalana metro tikintisi də planda var.

□ **Afaq MİRƏYİQ,**
“Yeni Müsavat”

2040-cı ildə alternativ enerji sektorunun ÜDM-də payı 4 dəfə artacaq

2019-cu ildə Bakıda alternativ enerji istehsalında məşğul əhəlinin sayı 4450 nəfər olub. 2040-cı ilə qədər isə bu sahədə 2295 əlavə yeni iş yeri yaradılacaq.

“APA-Economics” xəbər verir ki, bu, Bakı şəhərinin 2040-cı ilədək inkişafına dair Baş planında əksini tapıb.

Bildirilib ki, 2019-cu ildə alternativ enerji sektorunda istehsal olunmuş ÜDM-in dəyəri 146 milyon manat olub, sektorun ÜDM-də payı isə 0.5% təşkil edib. 2020-2040-cı illərdə isə bu sektorda 935 milyon manat əlavə ÜDM istehsal olunacaq və 2040-cı ildə alternativ enerji sektorunun ÜDM-də payı isə 2% təşkil edəcək.

Həmçinin alternativ enerji sektoru ilə bağlı 10% illik iqtisadi artım ehtimal olunur.

Qar yağacaq, temperatur düşəcək

Bakıda və Abşeron yarımadasında bir neçə gün davam edən mülayim hava şəraitindən sonra yanvarın 10-da hava şəraitinin dəyişəcəyi, qısamüddətli güclü şimal-qərb küləyinin əsəcəyi, küləyin maksimal sürətinin 18-23 m/s, arabir 25-28 m/s, gecə yarımadaının bəzi yerlərində arabir 30-33 m/s-dək güclənəcəyi gözlənilir. Gündüz tədricən zəifləyəcək.

APA xəbər verir ki, bu barədə Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən bildirilib.

Əsasən axşam saatlarında arabir yağıntılı olacağı, bəzi şəhəratrafi ərazilərdə sulu qara keçəcəyi ehtimalı var. Havanın temperaturu ötən günlərlə müqayisədə 5-8° aşağı enərək, gecə və gündüz saatlarında 5°-dək isti olacağı gözlənilir.

Yanvarın 10-u dağlıq ərazilərdən başlayaraq hava şəraitinin dəyişəcəyi, qeyri-sabit keçəcəyi, 12-dək

arabir yağıntılı olacağı, bəzi yerlərdə sulu qar, dağlıq və dağətəyi rayonlarda qar yağacağı gözlənilir. Bəzi yerlərdə yağıntıların (Naxçıvan MR, Qarabağ və Şərqi-Zəngəzur, Qazax-Gəncə, Balakən-Şəki, Quba-Qusar) in-

tensiv olacağı ehtimalı var. Qərb küləyi 15-20 m/s, əsasən dağlıq və dağətəyi rayonlarda arabir 25-30 m/s-dək güclənəcək. Havanın temperaturu ötən günlərlə müqayisədə 5-10° aşağı enərək, aran rayonlarında

gecə 0-5° isti, gündüz 6-11° isti, dağlıq rayonlarda gecə 6-11° şaxta, gündüz 0-5° şaxta olacağı gözlənilir. Yanvarın 11-də gecə bəzi dağlıq və dağətəyi rayonlarda yolların buz bağlama ehtimalı var.

Qapı qopanda

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

"Göydə ulduzlar,
 Şaxtılı buzlar,
 Cehizsiz qızlar,
 Bu balama qurban".

(milli folklorumuzdan oxşama)

"Boinq" şirkətinin buraxdığı bir təyyarə markası var, ar-tıq onu uçaqlar arasında "Prius" hesab etməyin vaxtıdır. Nə qədər qəzaya uğramaq olar? İndoneziya və Efiopiya-da yer düşüb camaatı qırımsdı, təzəcə ABŞ-ın özündə də uçduğu yerdə qapısı qopub. Əcaib video idi: təyyarədə yekə bir deşik, eniş yapır, camaat da sakitcə oturub. ("Bizdə olsa qışqırışma qopmuşdu" yazmıram, siz də hesab eləyin oxumamısınız, çünki çox klişe temadır). Ekspertlərin fikrinə görə, ehtiyat qapının qopmağı - deşik o üzdən yaranmışdı - uçaq havaya qalxarkən, cəmi 5 kilometr hündürlükdə olduğundan və mehız qalxış zamanı bütün sənişinlərin kəməri bağlaması səbəbi ilə ölüm-itim olmayıb. Adətən uçaqlar 11 kilometr hündürlükdə uçur, orada salonda təzyiq dərhal dəyişər, salondakıları bayıra sovurardı. Üstəlik, havasızlıq və şaxta. Sağ çıxmaq ehtimalı çox az olardı.

Dünən isə bu əhvalatla bağlı bir xəbər oxudum, qıdığım tutdu. Yazmışdılar ki, ABŞ Milli Nəqliyyat Təhlükəsizliyi Şurasının rəyinə görə, təyyarənin hermetikliyinin pozulmasına səbəb ehtiyat qapının qopmasıdır.

Qapı qopub, yerindəki heyvərə deşiyin videosu var, amma şura araşdırma aparıb, səbəbi tapıb. Halal olsun. Çox əziyyət çəkiblər. Mövzumuz (guya) dəxli yoxdur, deyir bir gün kimsə Qədir Rüstəmovdan soruşub ki, Alim Qasımov necə oxuyur, Qədir müəllim demişdir: "Sağ olsun, çox əziyyət çəkir". Şair demişkən, mən mehiv oluram, nəhayət, xəbərin yoxdu sənin, çəkirm əzab-əziyyət, xəbərin yoxdu sənin. Prinsipcə, dünyada rahat heç zad yoxdur. İnsan əməklə ucalır.

Amerikalılar uçağın qopan qapısını tapıblar. Güman edirəm təzədən yerinə yapışdırıb hansısa kasıb ölkəyə satacaqlar. Bizdə adətən belə düşüncə Yaponiyada zəlzələ, sunami-filan olanda yaranır, millətimiz dükən-bazarda müzakirəyə başlayır ki, yəqin orda sudan çıxan, ağacın altında qalan, nə bilim, dərəcə düşən maşınları tezliklə gətirib Bakıda satacaqlar. Uca millətimizin təsəvvürlərinə görə yapon avtomobilinin hansısa salamat üsullarla ölkəmizə varid olması qeyri-mümkündür. Atalar sözündəki kimi, əgər kasıb evində toyuq bişibse, ya toyuq xəstələnib, ya kasıb.

Əlbəttə, yaxşı olardı o qapı uçub gəlib Biləcəriyə düşərdi, metalloma satardıq. Tarixən belə hadisələr olmuşdur. Məsələn, Amerika aviadaşıyıcı gəmisdən, Hind okeanından Səddamın sarayları vurulan vaxt, 2000-ci illərin əvvəlində, qəzetdə yazmışdılar ki, ora atılan "Tomahavk" raketinin 1 dənəsi 1 milyon dollara başa gəlir. Bizim qonşu deyirdi ki, kaş onun bir dənəsi səhvən gəlib həyatimizə düşərdi, satıb varlanardıq.

İnsanın belə cahillikləri çoxdur. Keçən həftə Putin Ukraynaya raket-bomba yağışı yağdırmışdı, hesablamışdılar ki, tək bir gecədə Rusiyanın atdığı bombaların dəyəri 1 milyard dollara yaxın olub. Moskvanın altında Podolsk şəhərində camaat 5 gündür 40 dərəcə şaxtada donur, istilik sistemləri partlayıb, qayıran yoxdur, bunlar isə ancaq haranısa işğal etmək, kimisə öldürmək, hansısa şəhərə bomba atmaq haqda düşünürlər. Dünyanın altında biri bəs eləmir.

Axırdan-axıra əski deputatlarımızdan birinin qapı şirkəti yadıma düşdü. Findifuruş ad da qoymuşdu şirkətə: "Avropa qapıları". Görsən, onun axırı necə oldu? Belə çağlar vardı bizdə. Hər şey "evropeyski" idi. Liseyden remonta, qapıdan bacaya qədər. Axırda məlum oldu Avropanı istəmirik. Şair demiş, mən istərm belanı, çün istər belə məni. İndi bizim xəta-belasız, öz yolumuz vardır. Göyden də təpəmizə uçaq qapısı yox, uçan xalça düşür. Qapı dükanları isə "Qapı dünyası" kimi romantik ad daşımağa başlamışdır.

Uzun sözün qısası, Allah hamının qapısını açsın, birce göydəki uçaqlardan başqa.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 7-də Yaponiyanın, Lüksemburqun və Peru Respublikasının ölkəmizdə yeni təyin olunmuş fəvqəladə və səlahiyyətli səfirlərinin etimadnamələrini qəbul edib. Məlumdur ki, ABŞ-ın yeni səfiri Mark Libbi də artıq Bakıdadır. Ötən il dekabrın 15-də o, xarici işlər naziri Ceyhun Bayramova etimadnaməsinin surətini təqdim edib. Etimadnamənin özünü isə Prezident qəbul etməlidir.

Burada bir gecikmə yoxdur ki? Diplomatiya praktika nə deyir? Bunu rəsmi Bakının ABŞ-a etiraz forması saymaq olarmı? Bu nəyin mesajıdır? Prezident, ümumiyyətlə, onu qəbul etməyə bilərmi?

Politoloq Anar Əliyev "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Azərbaycan Prezidentinin Yaponiya, Lüksemburq və Peru Respublikasının səfirlərinin etimadnamələrini qəbul etməsi ilə həmin səfirlərin ölkəmizdə fəaliyyətə başlaması proseduru yekunlaşdı. Bu, təbii ki, haqlı olaraq ABŞ-ın ölkəmizə yeni təyin olunmuş səfirinin etimadnaməsinin hələ də qəbul olunmaması ilə bağlı sualları ortaya çıxarır: "Mən bu proseduru 1961-ci il Diplomatiya Mənasibətlərə dair Vyana Konvensiyasının tələbləri əsasında təhlil etmək istəyirəm. Çünki hazırda da dövlətlərarası diplomatik münasibətlər mehız konvensiyanın tələbləri əsasında formalaşır və tənzimlənir. Konvensiyanın tələbinə əsasən dövlətlərarası diplomatik münasibətlər və əlaqələr mehız aşağıdakı ardıcılıqla həyata keçirilməlidir: Bir dövlət başqa bir dövlətə diplomatik nümayəndə-səfir təyin edərkən öncə həmin ölkəyə aqreman-razılıq sənədi təqdim olunur və bu aqremanda təyin olunacaq səfirin fəaliyyəti, şəxsiyyəti, onun indiyə qədərki diplomatik işləri ilə bağlı məlumatlar öz əksini tapır. Aqreman təqdim olunduqdan sonra qarşı tərəf bu şəxsin kimliyini, fəaliyyətini, öz dövlətinə qarşı hər hansı fəaliyyətdə olub-olmadığını, çağırışlar edib-etmədiyini araşdırır. Aqremana bundan sonra ya razılıq verilir, ya da razılıq verilmir. Razılıq verilməməsi həmin şəxsin birbaşa təyin olunan şəxsin personası ilə bağlı olur və adətən aqremana cavab verilməməsi həmin şəxsin səfir təyin olunmasına dövlətin razılıq verməməsi kimi qiymətləndirilir. Bundan sonra yeni şəxslə bağlı təqdimat göndərilir. Əgər aqreman təsdiq olunacaqsə, bundan sonra prezidentin sərəncamı ilə həmin şəxs səfir təyin olunur. Bundan sonra səfir təyin olunduğu ölkəyə etimadnaməsi ilə birgə daxil olur. Etimadnamə iki nüsxədə tərtib edilir və səfirə təqdim olunur. Əsl nüsxə dövlət başçısına təqdim olunur, surəti isə təyin olunduğu ölkənin Xarici İşlər Nazirliyinə təqdim olunur. Xarici İşlər Nazirliyinə etimadnamənin surətinin təqdim olunmasına baxmayaraq, dövlət başçısı etimad-

ABŞ səfirinin Prezidentin qəbuluna düşmək problemi - Bakının mesajı...

Ekspert: "1961-ci il Vyana Konvensiyasına görə, səfirin etimadnaməsinin dövlət başçısı tərəfindən qəbulu proseduru uzadılsa, bu, səfir təyin olunmuş şəxsin personasına deyil, səfirin təmsil olunduğu dövlətə qarşı etiraz kimi qiymətləndirilir"

naməni qəbul etməyibse, Vyana Konvensiyasına görə, diplomatik nümayəndənin-səfirin fəaliyyətə başlaması mümkün deyil. Yalnız etimadnamə qəbul olunduqdan sonra səfirin fəaliyyətə başlaması təsdiq olunmuş olur. Ona görə də Xarici İşlər Nazirliyinə etimadnamənin surətinin təqdim olunması, sadəcə, Prezident tərəfindən səfirin qəbuluna hazırlıq mərhələsi kimi qiymətləndirilir və bu, diplomatik nümayəndənin fəaliyyətə başlaması kimi qiymətləndirilə bilməz. Əgər diplomatik nümayəndənin etimadnaməsinin dövlət başçısı tərəfindən qəbulu proseduru uzadılsa, bu, əslində səfir təyin olunmuş şəxsin personasına deyil, səfirin təmsil olunduğu dövlətə qarşı etirazı kimi qiymətləndirilir. Xüsusilə də diplomatik-siyasi münasibətlərdə, əlaqələrdə hər hansı problemlər, gərginlik mövcuddursa, etimadnamənin qəbulu prosedurunun uzadılması ilə dövlət qarşı tərəfə özünün diplomatik etirazını nümayiş etdirmiş olur".

Ekspert hesab edir ki, indiki halda ABŞ-ın yeni təyin olunmuş səfirinin ölkəmizə gəlməsi və etimadnaməsinin surətinin Xarici İşlər Nazirliyinə təqdim olunması Vyana Konvensiyasının tələblərinə görə, onun personası ilə bağlı Azərbaycan dövləti tərəfindən hər hansı etirazın olmamasını, aqremanın təsdiq olunduğunu göstərir. Amma dövlət başçısı tərəfindən səfirin etimadnaməsinin qəbul olunmaması səfirin

personasına deyil, təmsil etdiyi dövlətə, yəni ABŞ-ın son dövrlər sərgilədiyi anti-Azərbaycan addımlarına bir diplomatik etiraz formasıdır: "Hesab edirəm ki, 1961-ci il Vyana Konvensiyasında da qeyd olunduğu kimi, səfirin etimadnaməsinin qəbul olunmaması dövlətin suveren hüququdur və onu heç kim məhdudlaşdırma bilməz. Azərbaycan da bu suveren hüqu-

qundan istifadə edərsə, təbii ki, düzgündür. Bu, ABŞ-ın düşünüb bir daha dərinəndən təhlil etməli olduğu bir prosesdir. Amerika bir daha dərinəndən düşünməlidir ki, atdığı hansı addımlar Azərbaycan tərəfindən bu dövlətə belə bir münasibətə və onun səfirinin etimadnaməsinin qəbul olunmaması qəbul olunmamasına gətirib çıxarır".

□ **Əlibar SEYİDAĞA,**
 "Yeni Müsavat"

Keçmiş MKİ analitiki: "Bayden seçkini udmasa, onu və oğlunu həbs gözləyir"

ABŞ pre-
 zidenti
 Co

Bayden Ukraynada qəti və son çarə sayılan tədbirlərə əl atmağa hazırdır. Keçmiş analitikin sözlərinə görə, bu, onun üçün həyatı vəzifədir, çünki seçkilərdə uduzsa, oğlunu və onu həbsxana gözləyir.

Musavat.com xarici mediaya istinadla xəbər verir ki, bunu ABŞ Mərkəzi Kəşfiyyat İdarəsinin keçmiş analitiki Rey Makqovern deyib.

Ekspert izah edib ki, Bayden üçün risklər xüsusilə yüksəkdir, ona görə də o, prezident kürsüsünü qorumaq üçün gözlənilməz vasitələrə əl atmağa hazırdır. Keçmiş analitikin sözlərinə görə, bu, onun üçün həyatı vəzifədir, çünki seçkilərdə uduzsa, oğlunu və onu həbsxana gözləyir.

Makqovern həmçinin qeyd edib ki, Ukraynada münaqişə ABŞ hökumətinin planlarına uyğun inkişaf etmir. "Ukrayna meyitdirmi? Çox güman ki, yox. O, həyat təminatı altındadır. Bəli. Hər şey Putinin onun oksigenini nə vaxt kəsmək istəməsindən asılıdır", - Makqovern bildirib.

"İndi çox çətinlikdir, bu il seçkilər keçiriləcək. Mən prezidentin nə qərar verəcəyindən qorxuram", - deyir o yekunlaşdırıb.

Bundan əvvəl MKİ-nin keçmiş agentı Larri Conson bildirmişdi ki, Rusiyaya hücumlar üçün "Taurus" raketlərinin Ukraynaya ötürülməsinə çağıran alman deputatlar kəşfiyyat üçün sınaqdan keçirilməlidir. Onun sözlərinə görə, onlar ruhi xəstə ola bilərlər.

□ **Musavat.com**

Yanvarın 1-dən BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasına (TS) sədrlik Ekvadordan Fransaya keçib. Fransanın BMT-dəki daimi nümayəndəsi Nikola de Rivyer bununla bağlı qurumun Nyu-Yorkdakı mənzil-qərargahında jurnalistlərə ay ərzindəki iş proqramını təqdim edib.

İstisna deyil ki, BMT TS-də sədrliyi ələ alan Fransa özünü hansısa məqamlarda "təsdiqləməyə" çalışacaq. Son dövrlərdə Fransanın Afrikadakı uğursuzluqları, həmçinin Cənubi Qafqazla bağlı hədəflərinə çatma bilməməsi Makron hakimiyyətinin onsuz da bərbad imicini tamamilə alt-üst edib. Fransa prezidentinin fürsət düşən kimi Azərbaycanla "haqq-hesab çəkməyə" cəhd göstərəcəyi də şübhə doğurmur. Bir müddət öncə Fransa şəhərlərindən birində Azərbaycan parkında milli elementlərimizin götürülməsi, həmçinin Natəvanın abidəsi ilə bağlı vandal yanasma bu ölkənin demokratiya və mədəniyyət adına xəyanətinin növbəti qara nümunələri oldu. Bakı ilə Paris arasında diplomatik qalmaqla da

BMT TS-yə sədrlik Fransaya keçdi - Azərbaycanca yeni pislilik fürsəti, yoxsa...

Parisin Bakı ilə konfrontasiyanı davam etdirmək istəyi hansı nəticələri verə bilər? Ekspertlərimizdən ilginclər açıqlamalar və gözləntilər; **deputat**: "Hər cür məkrli siyasət davam etdirilə bilər, amma..."

sus şəbəkəsini işə saldıqna dair məlumatların ortaya çıxması da Makron hakimiyyətinin növbəti ifşası idi. Hər halda, Azərbaycan Fransanın anti-Azərbaycan planlarının növbəti həlqələrini kəsməyə, məkrli niyyətləri pozmağa nail oldu. Bəs BMT TS-yə müvəqqəti sədrlik Azərbaycana qarşı fəaliyyətdə rəsmi Parisə hər hansı üstünlük yaradırmı? Xatırladaq ki, ötən il Fransa BMT TS-də Azərbaycan əleyhinə qətnamə qəbulu üçün iki dəfə (avqust və oktyabr) təşəbbüs göstərmiş, baxmayaraq, yenə gündəlikdə Qarabağ məsələsi var. Deməli, hər cür məkrli siyasət davam etdirilə bilər... Ancaq hansı formada? Burada müharibə yoxdursa, ancaq "etnik təmizləmə", "qaçqın" məfhumları qabardıla bilər, ancaq hansısa qətnamənin qəbul edilməsi inandırıcı görünür. Çünki burada regional maraqlı dövlətlər buna imkan verməz... Buna baxmayaraq, biz hər cür sürprizlərə hazırıq və öz siyasətimizi yürüdəcəyik".

Məsuliyyət daşıyacaq: "Fransanın sədrliyi ilə Təhlükəsizlik Şurası Yaxın Şərq, Kipr, Haiti, eləcə də Ukrayna, Qərbi Afrika, Sudan, Suriya, Yəmən, Qarabağ, Kolumbiya və Mərkəzi Asiyada vəziyyətin monitorinqini davam etdirəcək. Böyük humanitar böhranlar da gündəmdə olacaq. Bununla əlaqədar Fransa bir sıra mühüm görüşlər keçirəcək. Yanvarın 23-də Avropa və xarici işlər naziri Ketrin Kolonna beynəlxalq və regional tərəfdaşları bir araya gətirəcək Yaxın Şərqdəki vəziyyətə

Politoloq Məhəmməd Əsədullazadə bildirdi ki, Fransanın BMT Təhlükəsizlik Şurasına sədrliyi dövründə dünyada davam edən siyasi-hərbi böhrana təsadüf edir: "Təbii, Fransa çalışacaq ki, sədrliyi dövründə öz beynəlxalq və geosiyasi maraqlarını təmin etsin. Bu istiqamətdə siyasi təxribatlara əl atacaq. Qeyd edim ki, Fransanın Yaxın Şərqdə olduğu kimi, Cənubi Qafqazda da geosiyasi maraqları var. Bu regionda Türkiyə və Böyük Britaniya və Azərbaycan birliyinə qarşı müqavimət göstərir. Məhz bundan erməni amilindən sui-istifadə edir. Hazırda Azərbaycan və Fransa arasında siyasi böhran davam edir. Paris Azərbaycanın regionda yaratdığı geosiyasi nizamı qəbul etmir".

Politoloq xatırladı ki, Azərbaycan əleyhinə BMT TS qətnamələri irəli sürüb: "Parisin yenidən belə bir təşəbbüslə çıxış etməsi istisna deyil. Amma Böyük Britaniya və Rusiya, Çin bunun qarşısını ala bilər. Qeyd edim ki, dünyada siyasi balans pozulub və böyük dövlətlər öz ambisiyalarını həyata keçirmək üçün hərbi əməliyyatlardan və işğaldan çəkinmirlər. Fransa bu il ərzində daha vacib sülh və təhlükəsizliyin təmin olunması üçün çalışmalıdır. Xüsusilə Ermənistan və Azərbaycan arasında sülh müqaviləsinin bağlanması istiqamətində gədən danışıqlara zərbə vurmamalıdır. Əgər Ermənistanı dəstəkləyirsə, bunu etməlidir. Amma Fransa üçün Ermənistan onun regional maraqlarını həyata keçirməsi üçün bir vasitədir. Ona görə də Fransanın anti-Azərbaycan siyasəti regional sülhə təhdid yaradır. Bu da Ermənistan hakimiyyətinin apardığı siyasətə ziddir".

M.Əsədullazadə istisna etmir ki, Fransa BMT TS-dən öz maraqları üçün istifadə edəcək: "Necə ki, Avropa İttifaqını Azərbaycana qarşı qoymuşdu. Təbii ki, Parisin növbəti anti-Azərbaycan siyasəti fiaskoya uğrayacaq. Çünki Azərbaycan regionda apancı ölkədir".

Azərbaycanda həbsdə olan Fransa casuslarından birinin şəxsiyyəti məlum olub

Azərbaycanda həbsdə olan Fransa casuslarından birinin şəxsiyyəti məlum olub. APA xəbər verir ki, Fransa Xarici Kəşfiyyat Baş İdarəsinin Azərbaycanada aparıldığı casusluq fəaliyyətinə görə həbs olunmuş şəxslərdən birinin şəxsiyyəti məlum olub.

Onun adı Martin Ryandır.

Bu barədə erməni əsilli fransız jurnalist Leo Nicolian 07 yanvar 2024-cü ildə "X" (keçmiş Twitter <https://twitter.com/>) sosial platformasındakı rəsmi səhifəsində məlumat verib.

O qeyd edir ki, "Martin Ryan dekabrın 4-də Bakıda həbs edilib. Merkorama MMC-nin baş direktoru Martin Ryan casusluqda ittiham olunur. O, onu məxfi əməkdaşlığa məcbur edən, sonradan Bakıdan qovulmuş Fransanın 2 DGSE (Xarici Kəşfiyyat Baş İdarəsi) agentləri tərəfindən istifadə (manipulyasiya) edilib".

Fransa vətəndaşı Martin Ryanın 4 dekabrda Fransa kəşfiyyatının xeyrinə casusluqda görə həbs olunmaqla, hazırda Bakıda həbsdə olduğu məlum olub.

Qeyd edək ki, daha əvvəl Qərb mətbuatında yayılmış məlumatlara əsasən, Azərbaycan Respublikası Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin 2023-cü il dekabr ayının əvvəlində həyata keçirdiyi araşdırmalar və həbslər nəticəsində Ukrayna, Moldova, Gürcüstan, Azərbaycan, Şərqi Avropa, Yaxın Şərq və Mərkəzi Asianın bir sıra ölkələrində müxtəlif əməliyyatlara cəlb edilmiş Fransa xüsusi xidmət orqanlarının geniş agentura şəbəkəsi Azərbaycanda ifşa olunub.

Qısa müddət ərzində bir qismi həmin vaxt və ya əvvəllər Azərbaycanda xidmət etmiş, bəzilərini müxtəlif ölkələrdə və nüfuzlu beynəlxalq təşkilatlarda örtülü işi davam etdirən onlarla Fransa xəfiyyəsi aşkarlanıb.

Azərbaycan tərəfi qeyd olunan həbslərlə bağlı hələ ki rəsmi açıqlama verməyib.

Məlum olduğu kimi, 2023-cü il dekabr ayının 20-də Fransa Prezidenti Emanuel Makron Fransa Xarici Təhlükəsizlik Baş İdarəsinin (DGSE) rəisi Bernar Emyeni vəzifəsindən azad edib.

Daxili Təhlükəsizlik Baş İdarəsinə (DGSİ) rəhbərlik etmiş Nikolas Lerner isə xarici kəşfiyyat strukturuna yeni rəhbər təyin edilib.

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin sektor müdiri, politoloq İlyas Hüseynov da təsdiqlədi ki, Fransa bu günə kimi BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasından və digər beynəlxalq təşkilatlardan öz geosiyasi maraqlarını təmin etmək üçün istifadə edib: "Dəfələrlə ölkəmizə qarşı BMT-nin Təhlükəsizlik Şurası Fransanın təkidi ilə çağırılıb. Lakin buna baxmayaraq, bütün cəhdlər Azərbaycanın dostları sayəsində uğursuzluğa duçar olub". **İ.Hüseynovun sözlərinə görə, Yaxın Şərq və Ukrayna müharibəsi bu gün dünya siyasətinin əsas gündəmində olsa da,**

istisna edilmir ki, gələcəkdə Fransa öz maraqları naminə sədrlikdən istifadə etsin: "Burada əsas məqam bundan ibarətdir ki, Afrikada itirilən maraqlarını bərpa etmək naminə Rusiya və qardaş Türkiyə əleyhinə də bir sıra addımlar atıla bilər. Lakin bu sədrlik müvəqqətidir və keçicidir. Eyni zamanda bu gün BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasının özünün islahatlara ehtiyacı var. Türkiyə lideri Rəcəb Tayyib Erdoğanın məşhur "Dünya 5-dən böyükdür" tezisi bütün zamanlar üçün öz aktuallığını qoruyur".

□ **Elsad PAŞASOY, "Yeni Müsavat"**

yaxın keçmişdə baş verib və fəsadların ortadan qaldırılması istiqamətində qarşı tərəfdən hər hansı təşəbbüs müşahidə olunmur. "Azərbaycanla Fransanın bir-birinin iki diplomatını persona-non-grata (arzu edilməz şəxs) elan etməsindən sonra iki ölkə arasında münasibətlərin "mövcud durumu və vəziyyəti ən aşağı nöqtədədir", Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov məlum hadisənin ardınca keçirdiyi mətbuat konfransında bildirib. Rəsmi Paris dekabrın 27-də açıqlayıb ki, "qarşılıqlı olaraq" Azərbaycanın Fransadakı səfirliyinin iki əməkdaşını persona-non-grata elan edib. Bundan bir gün əvvəl Azərbaycan Fransanın səfirliyinin iki əməkdaşını "diplomatik statusa uyğun olmayan fəaliyyətdə" ittiham edərək "arzuolunmaz şəxs" elan etmiş və 48 saat ərzində ölkəni tərk etməsini istəmişdi. Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyi də azərbaycanlı diplomatların "arzuolunmaz şəxs" elan edilməsi üçün rəsmi Parisin hər hansı əsas təqdim etmədiyini açıqlayıb. Fransanın nəinki Azərbaycanda, həmçinin bir sıra digər postsovet ölkələrində də cə-

lakin hər ikisi fiaskoya uğrayıb. Bəs növbəti cəhd olacaqmı?

Deputat, Müdafiə, təhlükəsizlik və korruptsiya qarşı mübarizə komitəsinin üzvü Arzu Nağıyev "Yeni Müsavat"a açıqlamasında tədbirli olmağın zəruriliyindən bəhs etdi: "Əgər diqqətlə bu bir aylıq planlamayı izləsək, görünən odur ki, əsas məqam Ukrayna və Rusiya, İsrail və HƏMAS, həmçinin digər müharibə və münaqişələrin müzakirəsinə daha çox diqqət və üstünlük verilir... Fransanın sədr qismində açıqlaması aşağıdakı kimidir: 2024-cü il yanvarın 1-dən BMT Təhlükəsizlik Şurasına sədrlik bir aylıq müddətə Fransaya keçir. Fransa estafeti səlahiyyət müddəti 31 dekabr 2023-cü ildə başa çatıb və prezidentliyi dövründə fəaliyyətini yüksək qiymətləndirirdi Ekvadordan götürür. BMT Nizamnaməsi Təhlükəsizlik Şurasına beynəlxalq sülh və təhlükəsizliyin qorunması üçün əsas məsuliyyət verir". **A.Nağıyev qeyd etdi ki, Təhlükəsizlik Şurasının daimi üzvü kimi Fransa bu sahədə xüsusi məsuliyyət daşıyır və bundan sonra da**

dair açıq nazirlər debatına sədrlik edəcək. Bu tədbir siyasi, humanitar və təhlükəsizlik səviyyələrində böhranın həllində irəliləyişin əldə olunmasına töhfə verməlidir. Fransanın pislədiyi Rusiyanın Ukraynaya qarşı təcavüzkar müharibəsi də gündəmdə qalacaq. Rusiya təcavüzünün başlamasından təxminən iki il sonra beynəlxalq ictimaiyyət Ukraynaya və onun mülki əhalisinə dəstək olmaq üçün səylərini səfərbər etməlidir". **Deputat qeyd etdi ki, Fransa bu tərəfdaşların hər biri ilə yaxından işləmək imkanını alqışlayır və onların BMT Təhlükəsizlik Şurasının beynəlxalq sülhün və təhlükəsizliyin qorunması üzrə öz öhdəliklərini tam yerinə yetirə bilməsini təmin etmək öhdəliyinə səbirsizliklə ümid edir:** "Bu münasibətlə Fransa Albaniya, Braziliya, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, Qabon və Qanannın 2022-2023-cü illər ərzində Təhlükəsizlik Şurasının üzvü kimi gördüyü işləri alqışlayır. Bu il o, Əlcəzair, Cənubi Koreya, Qayana, Sierra Leone və Sloveniyanı iki illik mandatlarının başlaması münasibətilə təbrik edir. Buna

Azərbaycan Hindistana neft satışını dayandıra bilərmə? - rəy

Ekspert: "Hindistan dünyanın ikinci ən böyük neft alıcısıdırsa..."

"Rusiya Ukrayna ilə müharibə şəraitində əsas ixrac məhsulu olan neft və qazının davamlı satışı üçün bazarlar uğrunda mübarizəni davam etdirəcək". Bu barədə "Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin analizində qeyd olunub. Mərkəz bildirir ki, Rusiya Avropa bazarını itirdikdən sonra enerji resurslarını əsas iki istiqamətə - Çin və Hindistana yönəldib: "Ancaq hər iki bazar Rusiya üçün böyük Avropa bazarını tam əvəz edə bilmir. Nəticədə Rusiyanın 2023-cü ildə qaz satışı əvvəlki illərlə müqayisədə xeyli azalıb".

Analizdə xatırladılır ki, "Reuters" Hindistanın da Rusiyadan aldığı neftin həcmi azaldığını bildirib: "Hindistanın neft naziri bildirib ki, ölkəsinin Rusiyadan neft alışı azaltması qeyri-münasib qiymətlərlə bağlıdır. Nazirin sözlərinə görə, Dehli Hindistanın neftayırma zavodlarının qərarlarına qarışmır, neftayırma zavodları hansı ölkədən neft almaq məsələsini müstəqil həll edirlər, hökumətin onlardan yeganə tələbi ölkədə yanacağın münasib qiymətlərlə satılmasını təmin etməkdir. Hindistan Rusiyadan gündəlik 1.5 milyon barel neft alır".

Hindli nazirin sözlərindən belə çıxır ki, əgər Rusiya qiymətdə endirim etməsə, Hindistan başqa ölkələrdən daha çox neft almağa başlayacaq: "Hindistan Rusiyadan neft alışı azaldarsa, başqa ölkələrlə yanaşı, Azərbaycandan da neftin alışı artırır. Bu ölkə 10 ay ərzində 500 milyon dollar dəyərində Bakı nefti alıb. Bu göstəriciyə görə Hindistan Azərbaycanın neft alıcıları sırasında üçüncü sırada qərar tutub. Azərbaycan neftinin əsas alıcısı İtaliyadır, ikinci sırada isə İsraildir".

Nəzərə alsaq ki, 2020-ci ildəki Vətən müharibəsindən sonra Hindistanın Ermənistanla münasibətləri sürətlə yaxınlaşıb. Dehli Ermənistanla silah satışını getdikcə artırır. Hətta İrəvana silah təchizatı ilə bağlı rəsmi Bakı Hindistana iki dəfə öz etirazını bildirib, bunun bölgədə sülh quruculuğuna zərbə vura biləcəyi barədə xəbərdarlıq edib.

Qeyd edək ki, Azərbaycan Dövlət Gömrük Komitəsinin statistikasına əsasən, 2023-cü ilin 11 ayında Hindistan Azərbaycandan 917 milyon 928.25 min dollar dəyərində 1 milyon 506 min 660 ton neft alaraq ali-

ciar arasında 3-cü yerdə qərarlaşıb. Çox maraqlıdır ki, bu göstərici 2022-ci ilin eyni dövründəkindən kəskin azdır. Belə ki, 2022-ci ilin 11 ayında Hindistan Azərbaycandan 1 milyard 625 milyon 428.01 min dollar dəyərində 2 milyon 16 min 842 ton neft almışdı. Bu isə Azərbaycandan Hindistana neft ixracının dəyər ifadəsində 43,5 faiz, həcm ifadəsində isə 25,3 faiz azalması deməkdir.

Enerji məsələləri üzrə ekspert İlham Şabanın sözlərinə görə, Hindistan dünyanın ikinci böyük neft alıcısıdır: "Bizdən aldığı illik 2 milyon ton Hindistan üçün dəyərli damladır. 2023-cü ildə dünyada gündəlik neft istehsalı 100 milyon bareli keçdi. Üstəlik, böyük iqtisadiyyatlardakı durğunluq üzündən tələbat azalıb. Belə şəraitdə nefti satışında bazar seçimi imkanları məhduddur. Bu baxımdan, Hindistana neft satışını dayandırmaq kimi bir lüksümüzdür".

Ekspertin fikrincə, Hindistanın 2022-ci ilə müqayisədə 2023-cü ildə Bakıdan neft alışı azaltması siyasi münasibətlərdəki hər hansı böyük problemdən qaynaqlanmır: "Keçən il Hindistan bizim neftdən daha ucuz Rusiya neftinin boluğunu yaşadı. Buna görə də yalnız bizdən deyil, digər satıcılardan da alışları Rusiyanın xeyrinə azaldı".

Qeyd edək ki, Hindistan 2023-cü ilin 10 ayında 200 milyon ton neft idxal edib. Hindistanlı alıcılar karbohidrogen alışı əksəriyyəti - 77 faizini köhnə Amerika valyutası ilə ödəyirlər. Alışların 22 faizi Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri dirhəmi ilə həyata keçirilir. Lakin dollarla BƏƏ valyutası arasında böyük fərq yoxdur - dirhəm dollara möhkəm bağlanıb.

Ötən il Hindistan Rusiyadan neft alışı dəfələrlə artırıb. 2023-cü ilin 10 ayında Rusiya ilə Hindistan arasında ticarət dövriyyəsi ilk dəfə olaraq 50 milyard dolları ötərək rekord həddə - 54,5 milyard dollardan yuxarıya çatıb. Rusiya Hindistanın dördüncü ən böyük tərəfdaşı və bu ölkəyə ikinci ən vacib mal tədarükçüsü olaraq qalır. Belə ki, Hindistan yanvar-oktyabr aylarında Rusiyadan mal idxalını iki dəfə artıraraq 51,5 milyard dollara çatdırıb. Eyni zamanda ölkə Rusiyaya öz məhsullarının tədarükünü demək olar ki, bir yarım dəfə artıraraq 3,5 milyard dollar. Nəticədə iki ölkə arasında ticarət dövriyyəsi ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə iki dəfədən çox artıb. Rusiyanın Hindistana ixracatında neft ümumi həcmi təxminən 80-85 faizini təşkil edir.

Lakin ötən ilin ikinci yarısından etibarən Hindistan şirkətləri Rusiyadan neft

alışını azaldırlar. "Kpler" şirkətinin məlumatlarına görə, Hindistanın noyabr ayında Rusiyadan nefti idxalı gündəlik 1,58 milyon barrele çatıb. "Vortexa" isə bu həcmi gündə 1,6 milyon barel qiymətləndirib. Bu, gündəlik idxalın 2 milyon barel olduğu may ayı ilə müqayisədə xeyli azalma deməkdir.

Rusiyanın Hindistana neft ixracında əsas problem ödənişlə bağlıdır. "Reuters"-in yaydığı məlumata görə, Rusiya şirkətləri Hindistana neft satışından əldə etdikləri 39 milyard dollar ekvivalentində rupi ilə nə edəcəklərini bilmirlər. Hindistan Mərkəzi Bankının vəsaitlərin rupi halında ölkədən çıxarılaq Rusiyaya gətirilməsinə, yaxud Hindistanda konvertasiya edilməsinə imkan vermir. Hindistanın Rusiyaya ixracı idxalından 13 dəfədən çox aşağı olduğuna görə neftə görə verilən rupilərin müəddə hissəsini istifadə etməyə yer tapılmır.

Avqustun sonunda Rusiya Federasiyasının keçmiş maliyyə naziri və ən böyük banklardan biri olan "Otkritie"-nin keçmiş rəhbəri Mixail Zadornov rublun məzənnəsinin çökməsinin səbəblərindən biri kimi Hindistana döndürülmüş valyutanın adını çəkib: "İlin birinci yarısında Rusiya Hindistana 30 milyard dollar dəyərində neft və neft məhsulları təda-

rük edib və bizim Hindistandan idxalımız ildə təxminən 6-7 milyard dollar qiymətləndirilir. Hindistanda almağa heç nəyimiz yoxdur, lakin bu rupiləri qaytara bilmərik, çünki rupi konvertasiya olunmayan valyutadır". Zadornov qeyd edib ki, 30 milyard məbləğ Rusiyanın tədiyyə balansının cari balansının bütün müsbət saldosundan çoxdur.

Azalmanın əsas səbəblərindən daha biri Rusiyanın Hindistan şirkətlərinə tətbiq etdiyi qiymət endirimlərini minimuma salmasıdır. Hindistan hələ Urals markalı Rusiya neftini Dubay qiymətinə nisbətən 4-5 ABŞ dolları aşağı qiymətə alır. Lakin bu, 2023-cü ilin əvvəlindəki 20 dollardan yuxarı endirimdən kəskin azdır. Ötən ilin ortalarında Rusiya Hindistan üçün neft qiymətlərini kəskin artıranda qarşı tərəf alışları azaltmaqla cavab verdi.

"Kpler"-in məlumatına əsasən, dekabrda Hindistanın Rusiyadan gündəlik neft idxalı 1,5 milyon bareldən aşağı olub. "Bloomberg" iddia edir ki, bu, ödənişlə bağlı problemlər səbəbindən baş verib, çünki Vaşinqton sanksiyalara riayət olunmasına nəzarəti gücləndirib. Lakin Hindistanın neft naziri Singh Puri agentliyin iddialarını təkzib edib. Onun sözlərinə görə, "ödənişlə bağlı heç bir problem yoxdur". Nazirin sözlərinə görə, ölkə gündə 5 milyon barel neft istehlak edir ki, bunun da 1,5 milyonunu Rusiyadan gəlir və bu, ödənişlə bağlı heç bir problem olmadığını göstərir. Puri bildirib ki, alışların azalması Rusiya neftinə endirimlərin Hindistan şirkətlərini qane etməməsi ilə bağlıdır.

"Bloomberg" dekabrın 21-də bildirib ki, Hindistana 5 milyon barel Rusiyanın "Sokol" nefti daşıyan tankerlər dənizdə sahiləndən neçə mil uzaqda gözləmə

vəziyyətində qalıb. Bəzi hallarda tankerlərin boşaldılması ilə bağlı gecikmə dörd həftəyə çatır. Agentliyin məlumatına görə, gecikmə ABŞ sanksiyaları ilə bağlı ola bilər: oktyabrda ABŞ Maliyyə Nazirliyinin Xarici Aktivlərə Nəzarət İdarəsi (OFAC) BƏƏ və Türkiyədən iki şirkətə qarşı qoyulan qiymət tavanını pozaraq Rusiya neftinin nəqli-nə görə məhdudiyyətlər qoyub. G7 ölkələri tərəfindən noyabr və dekabr aylarında daha çox sanksiyalar tətbiq olundu: səkkiz gəmi qiymət tavanından baha satılan Rusiya neftini daşıdığına görə sanksiya siyahısına salındı. Gözləntilərə görə, bu addımlar Rusiya neftinin Hindistana satışında azalmanın davamlı olmasını şərtləndirəcək.

Bu şəraitdə Rusiyanın Asiya neft bazarında ən böyük rəqibi olan Səudiyyə Ərəbistanının dövlət şirkəti "Saudi Aramco" tələbin azalması fonunda planetin bütün regionlarında fevral ayında tədarük etdiyi "Arab Light" markalı neftin qiymətlərini aşağı salıb. "Bloomberg"-in yazdığına görə, Asiya bazarlarına tədarük üçün qiymət 1,5-2 dollar/barel ucuzlaşdırılıb. "Saudi Aramco" həmçinin fevral ayında Şimal-Qərbi Avropa, Aralıq dənizi və Şimali Amerika ölkələri üçün neft tədarükü qiymətlərini aşağı salıb.

Ər-Riyadın bu addımı global neft bazarında qiymətlərin uzlaşmasına səbəb olub. Brent markalı neftin bir barelinin qiyməti 79 dollardan 76 dollara qədər geriləyib.

Göründüyü kimi, neft tələbin azalması perspektivi olduğu bir dövrdə bazarlar uğrunda mübarizə gedir. Belə mübarizə şəraitində Azərbaycanın Hindistana neft satışını dayandırması heç də doğru addım olmaz...

□ **Dünya SAKİT,**
"Yeni Müsavat"

ABŞ prezidenti Co Baydenin administrasiyası Yaxın Şərq münaqişəsinin genişlənmə riskini artıraraq bütün Yaxın Şərq regionuna yayılacağı təqdirdə cavab tədbirləri hazırlayır.

Bu barədə "Politico" nəşri özünün məlumatlı mənbələrinə istinadən yazıb. Bildirilir ki, son günlər İraq, Livan və İranda baş verən toqquşmalar nəticəsində münaqişənin genişlənmə ehtimalı artır. Mənbələrin dediyinə görə, bu, ABŞ administrasiyasının rəsmiləri münaqişənin rəsmi olaraq Qəzza zolağının hüduqlarından çox-çox kənara yayıldığını inandırır.

Qeyd olunur ki, hazırda ABŞ ordusu Qırmızı dənizdə ticarət gəmilərinə dəfələrlə hücum edən Yəmənin husilərinə cavab tədbirləri planı hazırlayır. Kəşfiyyat rəsmiləri öz növbəsində İraq və Suriyada ABŞ qüvvələrinə qarşı gələcəkdə mümkün hücumları proqnozlaşdırmağa və qarşısını almağa, həmçinin husilərin gələcək hücumları üçün mümkün hədəfləri müəyyənləşdirməyə çalışırlar. Mənbələr həmçinin bildiriblər ki, ABŞ aylardır pərdə arxasında Tehranı öz proksi qüvvələrinin hücumlarını dayandırmağa inandırmağa çağırır, lakin husilərin hücumlarını dayandıracağına dair hələ heç bir əlamət yoxdur. "Politico" habelə vurğulayır ki, genişlənmə Yaxın Şərq münaqişəsi təkə regional təhlükəsizliyi yox, prezident Baydenin yenidən seçilmək şansını da təhdid edir. Nəşrin qənaətinə görə, məhz 2024-cü ildəki prezident seçkilərində seçicilər xarici siyasətin əsas məsələsi - Amerikanın xarici münaqişələrdə iştirak etməli olub-olmaması barədə öz sözünü deyə bilərlər. Belə çıxır ki, bölgədə böyük müharibə yaxınlaşır? Azərbaycanın bunun yaxın-uzaq təsirləri hansı şəkildə ola bilər?

Deputat Azər Badamov hesab edir ki, bu müharibələr bütün ölkələrə mənfi təsir edir: "Dünyada baş verən müharibələrin ssenarisi ABŞ-da cızılır. ABŞ dəstək adı ilə ölkələrə girir və münaqişələri qızışdırır. O cümlədən Ukraynada davam edən müharibənin belə uzun çəkməsi də ABŞ-ın maraqlarından irəli gəlir. Amma ABŞ bu müharibədə Rusiyanın belə ciddi müqavimət göstərə biləcəyini nəzərə almamışdı və ona görə bu gün Ukraynaya dəstəyinin davam etdirilməsində çətinlik yaşayır. O cümlədən İsrail-HƏMAS müharibəsinin ssenarisi də ABŞ tərəfindən cızılıb. Artıq 10 minlərlə günahsız fələstinli bu müharibənin qurbanına çevrilib. Bu müharibənin də nə vaxt başa çatacağı məlum deyil. Belə ki, müharibənin miqyası günü-gündən genişlənməkdədir. ABŞ-ın İraq və Suriyadakı hərbi bazaları mütəmadi olaraq dron hücumlarına məruz qalır. Dünya ticarətində əsas rol oynayan logistik marşrutun keçdiyi Qırmızı dənizdə də hər gün gəmilərin hücumu məruz qaldığını görürük. Artıq

müharibə ABŞ-ın nəzarətindən çıxmağa başlayıb və üçüncü dünya müharibəsi astanasına gəlib çıxıb. Belə davam edərsə, müharibəyə qatılacaq dövlətlərin sayının artacağını təxmin edərik.

Bayden administrasiyası ABŞ-ın başladığı müharibələrdə düşər olduğu uğursuz-

ola bilər. Tayvan ABŞ-Çin qarşılıqlı münaqişəsinin nöqtəsi ola bilər. Necə ki, Ukrayna ABŞ-Rusiya qarşılıqlı münaqişəsinin meydanına çevrildi. Yeni yaranan ocaqlardan biri Zəngəzurda ola bilər. Bir çox türkiyəli və bəzi avropalı, amerikalı ekspertlərin fikrincə, əgər Qəzza bölgəsində İsrail qısa

du. Həmin İran ki, bu gün ABŞ onun proksi qüvvələrinə qarşı savaş aparır. Digər tərəfdən, bölgədə artıq böyük müharibə çoxdan başlayıb. Sadəcə olaraq, hazırda müharibə rəsmiləşməyib. Anlaşılan odur ki, İkinci Dünya müharibəsindən sonra beynəlxalq sistem tıxanıb və dünya yenidən dizayn

Böyük müharibə qapıda - Azərbaycanı gözləyən təhdidlər

Siyasi şərhçi: "2024-cü il bəzi əcnəbi ekspertlər tərəfindən də yeni münaqişələr, müharibələr ili kimi göstərilir"

luqların çətinliyini yaşayır. Qarşıdan isə ABŞ-da prezident seçkiləri gəlir. Baydenin yenidən seçilib-seçilməyəcəyi sual doğuracaq. Çünki seçicilər seçkidə öz namizədini seçməklə ABŞ-ın başladığı müharibələrin davam etdirilib-etdirilməsinə öz münasibətini bildirecəklər. Dünya müharibələrindən yorulub. Yer kürəsi də müharibələrə dözə bilmir. Ona görə də çox sürətlə iqlim dəyişiklikləri baş verir. Təbiət insana qarşı dayanmağa başlayıb. Müharibələrin əhatə dairəsinin daha da böyüyəcəyi təqdirdə bəşəriyyət böyük faciələrlə qarşılaşacaq. O cümlədən Azərbaycan da dünyanın bir parçasıdır. Dünyada baş verənlər ölkəmizə də təsirsiz ötüşmür. Düzdür, hökumət ölkə iqtisadiyyatına xaricdən gələn mənfəi təsirləri azaltmaq üçün tədbirlər görür. Amma bütün təsirləri neytrallaşdırmaq mümkün olmur və təsirsiz ötüşmür. Ona görə də dünya birliyi bəşəriyyəti qorumaq üçün həmrəylik nümayiş etdirməli və müharibələrin dayandırılması üçün səfərbər olunmalıdır. Əks halda, bu müharibələrdən bütün ölkələr əziyyət çəkəcək".

AĞ Partiya başqanının I müavini, siyasi şərhçi Əhəd Məmmədli bir sıra müharibələrin anonsunu verdi: "2024-cü il bəzi əcnəbi ekspertlər tərəfindən də yeni münaqişələr, müharibələr ili kimi göstərilir. Dünyanın müxtəlif coğrafi nöqtələrində yeni gərginlik ocaqları yarana bilər. Bu, Afrika və ya Uzaq Şərqdə

müddətdə ciddi uğur qazanmasa, bu müharibə uzana bilər, uzandıqca da ABŞ-ın regiona müdaxiləsi daha geniş miqyasda gerçəkləşə bilər. Belə olan halda da böyük Yaxın Şərq müharibəsinə əvvəl proksi qüvvələr, sonra da onların sahib ölkələri qoşula bilər. İsrail Fələstin bataqlığında dərinləşsə, yəhudi dövlətinə dəstək naminə ABŞ ora orduunu yeridə bilər. Buna cavab olaraq da Türkiyə Qəzza zolağına girə bilər. Düzdür, hələlik bu cür proqnozlar inandırıcı görünmür, amma inandırıcı görünməyən bir andaca gerçəkləşə bilər".

Politoloq Fuad Heydər bildirdi ki, dünya çox ciddi böhran içindədir: "Elə bir mərhələyə qədəm qoymuşuq ki, 1 saat sonra nələrin ola biləcəyini proqnozlaşdırmaq demək olar ki, mümkünsüzdür. Hazırda dünyanın ən qaynar nöqtələri Rusiya-Ukrayna cəbhəsi və Yaxın Şərq regionudur. Hər iki cəbhədə də ABŞ bu və ya digər şəkildə iştirak edir. Bu isə təbii ki, o qədər də asan deyil. Xüsusilə də kimin kim olduğu bilinməyən Yaxın Şərqdə savaş aparmaq olduqca mürəkkəbdir. Məsələn bir neçə aspektdən dəyərləndirmək olar.

Əvvəla, ABŞ bütün bunların ən böyük səbəbkarlarından biridir. Belə ki, 21-ci əsrin başlanğıcında ABŞ ordusunun İraqa daxil olması ilə Yaxın Şərqdə hələ uzun illər davam edəcək böhran yarandı. O da maraqlıdır ki, bu böhrandan ən çox yararlanan İran ol-

unur. Bu, ağırlı və mürəkkəb mərhələdir. Bayden administrasiyasına gəlincə isə bu tipli məqalələr daxili auditoriyaya da hesablanıb. ABŞ növbəti seçkilərə hazırlaşır. Baydenin rəqibi isə yenidən Tramp olacaq. O, öz proqramında bildirir ki, biz gəldikdən sonra savaş bitəcək, Avropanın təhlükəsizliyi üçün NATO-ya milyardlar xərclənməyəcək. Bütün bunlar amerikalıları cəlb edir. Anlamaq lazımdır ki, ABŞ vətəndaşını bu gün Ukraynadan və ya Avropanın hansısa ölkəsinin təhlükəsizliyindən çox onun yaşayış səviyyəsi maraqlandırır...

Məsələnin bizim üçün ən vacib tərəfi isə Azərbaycanla bağlı andır. Hazırda bölgədə və dünyada cərəyan edən hadisələr hər bir ölkəyə təbii ki, təsirsiz ötüşmür. Lakin bütün bunlardan minimum ziyanla çıxmaq da vacibdir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin dərin siyasi biliyi və uzaqgörənliyi sayəsində Qarabağ məsələsi çox doğru zamanda öz həllini tapdı. Çünki qızıl ortanı tuta bilməsəydik, problemlər də yarana bilərdi. Ona görə də şanslıyıq ki, ölkəni İlham Əliyev kimi dünya miqyasında qəbul və hörmət edilən lider idarə edir. Digər məsələ isə quru sərhədlərin bağlı qalması yerində atılmış bir addım idi. Bu gün cənubumuzda baş verən hadisələr çox diqqətlə izləyirik. Əgər Azərbaycanın İranla quru sərhədləri bağlı olmasaydı nələr ola bilərdi?.."

□ **Cavanşir ABBASLI**
"Yeni Müsavat"

Blinken Türkiyəyə niyə gəlmişdi?..

Hüseynbala SƏLİMOV

Əslində buna təəccüblənmək lazım deyil - ABŞ dövlət katibi İsrail-HƏMAS müharibəsi başlayan bölgəyə dörd və yaxud da beş dəfə səfər edibdir. Ona təəccüblənmək lazımdır ki, Blinken elə bu yaxınlarda Türkiyəyə səfər etmişdi. Onu Ankaraya yenidən baş çəkməyə vadar edən nədir? Ona təəccüblənmək lazımdır ki, ötən dəfə soyuq qarşılanan dövlət katibini (bu həttə reportyorların da nəzərindən yayınmamışdı!) nəyə görə bu dəfə Ankarada isti qarşıladılar - Blinkeni Türkiyənin təkə xarici işlər naziri yox, həttə prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğanın özü də qəbul etdi...

Bəs nə demək olar bu xüsusda? Hazırda siyasi təhlilçilər bu suallara cavab verməyə çalışırlar. Öz tərəfimizdən onu deyək ki, Türkiyə regionun ən apancı dövlətidir və HƏMAS-İsrail müharibəsinin regional xarakter aldığı bir dövrdə, yəmənlilərin Qırmızı dənizdə əməlli-başlı problemlərlə üzləndiyi bir məqamda Türkiyəsiz keçinmək, əlbəttə ki, mümkün deyildir.

Üstəgəl, burada daha bir problem də var. Türkiyə ilə İran arasında yenidən istiləşmə hiss olunur. İran prezidenti bu yaxınlarda Türkiyəyə səfər etməli idi, amma terror hadisəsi ucbatından bu səfəri təxirə salmaq lazım gəldi, amma ondan tamam imtina da olunmayıb, odur ki, İran da, ABŞ da Ankaranı öz tərəfinə çəkmək istəyir.

Sözsüz ki, Türkiyəni ABŞ-la daha çox müttəfiqlik telləri bağlayır. Amma son vaxtlar bu müstəvidə soyuq küləklər əsir - özü də ABŞ-ın təqsiri ucbatından. Məsələn, bu yaxınlarda Vaşinqton bəyan etdi ki, guya İsveçin NATO-ya qəbulu və məşhur "F-16" məsələsi heç də əlaqəli deyil.

Əlbəttə, "F-16" məsələsi bir problem kimi İsveçin NATO-ya üzvlük istəyindən əvvəl, həttə prezident Donald Trampın vaxtında mövcud olubdu. O vaxt gündəmdə daha bir məsələ vardı - Ankara Vaşinqtondan "Patriot" komplekslərini ala bilməmiş, bunun əvəzində Rusiyadan "S-400"-lər almışdı. Amerikalılarla türkiyəlilər arasında bu xüsusda çox çekişmələr oldu, ABŞ Türkiyəni Rusiya ilə sövdələşmədən imtina etməyə vadar etməyə çalışdı, amma bu, alınmadı. Axırda prezident Tramp etiraf etdi ki, "Patriot"lar Türkiyəyə prezident Barak Obamanın günahı ucbatından satılmayıbdır. Beləcə, raket-kompleksləri məsələsi özünü tükəndirdi və sanki gündəmdən çıxdı. Amma "F-16" məsələsi qaldı, baxmayaraq ki, Ankara NATO-nun sonuncu sammitində onların verilməsini İsveçin üzvlük protokollarının ratifikasiyası ilə şərtləndirmədi, - o vaxt Türkiyə bunun müqabilində Avropa İttifaqına inteqrasiyasının sürətlənməsinin dəstəklənməsini bir şərt kimi irəli sürdü.

Amma indi "F-16"lar məsələsi də ortaya gəlibsə, bunu da normal qarşılamaq lazımdır. Vaşinqton İsveç protokollarının Türkiyə Böyük Millət Məclisinin komitəsində ratifikasiyasını alqışlayır, amma özünə gələndə bunun "F-16"larla əlaqəli olmadığını deyir! Belə də səmimiyyət olurmu?

Əlbəttə, oxucu deyəcəkdir ki, siyasət olan yerdə qətiyyət səmimiyyət olmur. Düzdür! Amma səmimiyyət olmayan yerdə də ən azı uzunmüddətli müttəfiqlik olmur...

Düşünürük ki, Blinkenin səfərində bu məsələ də müzakirə olunubdur. Beləyə isə bir daha deyirik ki, tərəflərin müzakirə edəcəyi çox problem var - dünya sözün əsl mənasında qaynayır. Bir tərəfdən Ukrayna, digər tərəfdən Yaxın Şərq, indi də Qırmızı dəniz! Dünyada sanki yeni global müharibə kabusu dolaşır və bunun bir səbəbkarı terrorçular, Rusiyadırsa, digər bir səbəbkarı da ABŞ-dır.

Sadaladığımız bütün savaşlarda qarşı tərəflərdən biri də ABŞ-dır. Ona görə də heç bir halda köynəyinin yaxasını qırağa çəkə bilməz - Ukrayna münaqişəsində ona kənarda dayanmaq müəssər oldusa, çətin ki, bu, Yaxın Şərq münaqişəsində alınsın. Odur ki, Türkiyə həm regional güc kimi, həm ərəb dövlətləri ilə normal münasibətləri olan bir ölkə kimi, həm də Rusiya ilə çox yaxın və sıx əlaqələri olan geosiyasi aktor kimi ABŞ üçün maraqlı və önəmlidir. Amma bu son illərdə Ankara Vaşinqtonun regiondakı siyasətinə və yaxud da avantüralarına dəstək verməyibdir və yəqin, bu dəfə də belə olacaq - həttə Blinken Ankaraya hər gün səfər etsə belə...

Qarabağda münaqişə başa çatandan sonra Azərbaycan və erməni xalqlarının barışıqında, sülh müqaviləsində maraqlı olmayanların başında, şübhəsiz, Ermənistandakı radikal-revanşistlər və erməni kilsəsi gəlir. Ona görə ki, sülh sənədi, barışıq onların "kitabı"nın həmişəlik bağlanması deməkdir. O səbəbdən sonadək əllərindən gələni edəcəklər ki, tərəflər arasında danışıqlar iflas olsun.

Məlumdur ki, keçən ilso-nu rəsmi Bakı sülh müqaviləsi layihəsi ilə bağlı son variantı İrəvana qayıtarıb. Xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov bildirib ki, Azərbaycan tezliklə yüksək səviyyədə növbəti görüşü gözləyir. İstisna deyil ki, sülh sənədinin ilkin mətni artıq hazırdır və son variantı razılaşdırmağa çox qalmayıb. Bunu həm də ondan görmək olar ki, Bakı və İrəvan imzalanacaq sənədlə sərhədlərin delimitasiyası və demarkasiyası prosesinin bir-birinə bağlı olmadığını bəyan edib. Təbii ki, Ermənistandakı məlum qüvvələr belə gedişətdən bərk narahatdır.

"Azərbaycanın müqavilə ilə bağlı təklifləri Ermənistanın sülh arzusunu ifadə etmir". "Yeni Məsvət" xəbər verir ki, bunu "Qarabağ klavnu"na bağlı radikal "Ermənistan" blokundan olan deputat Qeqam Manukyan sosial şəbəkədə yazıb. Onun sözlərinə görə, müxalifət blokundakı həmkarları Anna Qriqor-yan, Kristin Vardanyan və Artur Xaçatryanla birlikdə Ermənistan XİN-də Bakının son təklifləri ilə tanış olub. "Ayrı-ayrı bəndlərin təfərrüatını açıqlamadan bildiririk ki, Azərbaycanın yanaşması və təklifləri heç bir şəkildə ədalətli və davamlı sülhə can atan ölkənin mövqeyini ifadə etmir", - Manukyan qeyd edib. Erməni deputatlar əla-

və olaraq, birgə bəyanatda bunu da vurğulayıblar ki, "sənədlə ilgili əvvəllər dilə gətirdikləri narahatlıqlar nəinki aradan qalxmayıb, əksinə, daha da güclənib". Aydın ki, revanşist deputatların qarnının ağırsı sənəd layihəsində "artsax"ı xatırladan heç nəyin olmamasıdır. Çünki müzakirələr əsasən Azərbaycanın 5 məlum baza prinsipi əsasında aparılır ki, orada da gələcəkdə erməni separatizminə zəmin yarada-cıq heç nə yoxdur və ola da bilməz. Bəs Ermənistan XİN niyə hər dəfə radikal siyasi opponentləri müzakirəsi qapalı gedən sənədlə tanış edir? Bu hansı zərurətdən doğur? Rəsmi İrəvan sülh müqaviləsinə görə tarixi məsuliyyəti müxalifətlə bölüş-məkmi istəyir, yoxsa başqa səbəb(lər) var? Erməni deputatın çıxışına rəsmi İrəvanın reaksiyası nə ola bilər?

AMİP sədri Arzuxan Əlizadənin "Yeni Məsvət"ə bildirdiyinə görə, müxalifətdən olan deputatların sülh sazişinin mətni ilə tanış olması normaldır. Onun fikrincə, Paşinyan fərqişədir ki, sülh sənədi imzalanarsa, daxildə ciddi təkpi ilə üzləşə bilər. Partiya sədrinin sözlərinə görə, XİN bəri başdan həmin mətnlə onları tanış edir ki, bu məsuliyyətdə şərik olsunlar: "Sonra tək Paşinyan iqtidarını itti-ham etməsinlər. O baxımdan

Paşinyan Bakı ilə müzakirə etdiyi məxfi sənədi müxalifətə göstərdi - detallar

Parlamentin müxalifət blokunun üzvləri Ermənistan XİN-də Azərbaycanın son sülh təklifləri ilə tanış olublar və bunu təslimçilik aktı adlandırırlar - şərh

ərazilərdə mövqeləndiyi strateji yüksəkliklərdən geri çəkilməsinə nail olmağa hesablanmış bu təklifini daim səsləndirir, lakin bu haqda danışmağa zəmin yaradan hansısa hadisənin baş verməməsi xüsusilə diqqət çəkir".

Qeyd edək ki, Prezidentin köməkçisi - Prezident Administrasiyasının Xarici siyasət məsələləri şöbəsinin müdiri Hikmət Hacıyev Almanyanın "Berliner Zeitung" qəzetinə müsahibəsində sülh danışıqları barədə son vəziyyəti şərh edib. Onun sözlərinə görə, Azərbaycan regionda çoxdan gözlənilən sülhün əldə olunması üçün Ermənistanla müxtəlif məkanlarda xoşniyyətli danışıqlar aparır: "Biz həqiqətən də sülh sazişinin imzalanması üçün tarixi şansın olduğuna inanırıq və bu fürsəti əldən verməməliyik. Sülh sazişinin mətni ilə bağlı əhəmiyyətli irəliləyiş əldə olunub, ancaq hələ də həllini gözləyən bir neçə məsələ mövcuddur".

□ **Emil SALAMOĞLU,** "Yeni Məsvət"

düzgün bir taktiki gediş edir. Bir müddət əvvəl də Ermənistan müxalifəti bəyan edirdi ki, təkliflər onların əleyhinədir, regionda realıqları dəyişəcək. Amma onların nə deməyindən asılı olmayaraq, Qarabağ məsələsi sülh mətnində ola bilməz". **A.Əlizadə hesab edir ki, Qarabağ məsələsi ilə bağlı Paşinyan mövqeyini bildirib və Azərbaycan ərazisi kimi tanıdığı üçün sülh danışıqlarında müzakirə mövzusu ola bil-**

məz: "Ermənistanın gündəmində olan digər məsələ azərbaycanlıların Zəngəzura qayıdıdır. Erməni deputatlar şok keçirirlər ki, qayıdış gerçəkləşsə, İrəvan ciddi problemlə qarşılaşa bilər".

Siyasi şərhçi Asif Nərimanlı bura yeni bir məqamı əlavə edir. Onun fikrincə, Ermənistanın xüsusilə müxalif mediasında Azərbaycan Ordusunun Zod (Söyüdlü) mədənə daxil olduğu haqda tirajlanan iddia ilk baxışdan

Paşinyan hakimiyyətinə qarşı ittiham kimi görünür: "Və belə bir iddianı gündəmə gətirməklə "Paşinyan Bakı ilə sülh danışıqları aparır, amma Azərbaycan Ordusu irəliləyir" tezisini təbliğ etməyə çalışırlar. Lakin burada bir məqam şübhələr də yaradır: Ermənistan Xarici İşlər Nazirliyi sərhəddə qoşunların "güzgü prinsipi" əsasında çıxarılması haqda təkliflərinin qüvvədə olduğunu bəyan edib. İrəvan Azərbaycan Ordusunun sərhəd boyu

"Artsax"ı Rusiya dirildəcək? - ermənilər Ukraynada Qərbə məğlubiyyət arzulayır ki...

Revanşistlər və separatçılar ümid edir ki, Putin NATO üzərində qələbə qazansa, Moskva Bakıdan ermənilərin Qarabağa qayıdışını tələb edəcək: amma yuxularında görəcekler...

Ermənistandakı revanşist çevrələr ümidlərini indi də Rusiyanın Ukraynadakı "qələbəsinə" bağlayıblar. Guya Qərb (NATO)-Rusiya qarşıdurmasından qalib ayrılan Moskva Güney Qafqazda ermənilərin xeyrinə ciddi addımlar atmağa başlayacaq. Erməni siyasi texnoloq Armen Badalyan bu xüsusda yazır:

"ABŞ-ın maliyyə və hərbi-texniki yardımı olmadan Ukrayna cəmi bir neçə ay tab gətirə bilər. Artıq başlayan seçki kampaniyası fonunda isə yardımın kəsilmə ehtimalı yüksəkdir. Bu gün Ukraynanın öhdəsindəki hərbi potensial məhz bu qədər vaxta kifayət edəcək. Mərmilər, sadəcə, tükənəcək və rus ordusu irəliləyəcək. ABŞ-da prezident seçkisi noyabrda nəzərdə tutulsa da, seçki kampaniyası davam edir. Bu isə o deməkdir ki, tezliklə demokratlar (Bayden də Demokrat Partiyasındandır - red.) Ukrayna hayında olmayacaqlar". Onun sözlərinə görə,

Rusiyanın Ukraynadakı hərbi uğurları NATO üzərində qələbəsi demək olacaq və belə bir Rusiya ilə danışmaq hər kəs üçün çətin olacaq.

"Bu vəziyyət şübhəsiz ki, Moskvanın Güney Qafqaz siyasətinə də təsir göstərəcək. "Artsax" məsələsi çoxlarının düşündüyü kimi, heç də bağlanmayıb. Buna sübut kimi Rusiyanın müdafiə naziri Sergey Şoyqunun Suriya və Qarabağda sülhün Rusiya ordusu tərəfindən təmin olunduğu barədə az öncəki açıqlamasını göstərmək olar. Şoyqunun Suriya və "artsax" eyni kontekstdə xatırlatması təsadüfi deyil və Moskva

üçün onların əhəmiyyətini nümayiş etdirir. İnanıram ki, Ukraynada NATO üzərində qələbə olarsa, Moskva Bakıdan "artsax xalqı"nın öz vətəninə qayıtmasını təmin etməyi tələb edəcək. Üstəlik, həm "artsax", həm də Laçın və Karvaçar (Kəlbəcər - red.) üçün xüsusi status şərti ilə. Və heç bir Türkiyə bu işdə

Bakiyə kömək edə bilməyəcək, çünki çoxları qalib Rusiyanın yanında dayanacaq. İlk növbədə də Çin və İran", - deyər erməni texnoloq "çəh-rayı" arzularını dilə gətirib. Göründüyü kimi, Ermənistanda nəinki mifik "artsax", hətta Laçın və Kəlbəcər üçün hansısa xüsusi statusu xəyal edənlər var - təbii ki,

rusun əli ilə. Amma ermənilərin bu gözləntisinə hər hansı əsas varmı? Rusiya "val"ı dəyişə bilərmi? Ukraynada onun qələbəsi Cənubi Qafqaza necə təsir edəcək? Doğrudanmı hər şey Rusiyanın Ukrayna cəbhəsində nəticələrindən asılıdır?

"Badalyan bunu yuxusunda görür. Qarabağda separatizmin kökünü kəsmişik və heç bir xarici qüvvə ərazilərimizdə yenidən bu toxumları səpə bilməz. Sadəcə, öz arzuları ilə danışan ermənilər var və onlara elə gəlir ki, Ukrayna müharibəsi bizim taleyimizi həll edir. Əvvəla, Azərbaycan Rusiya ilə yaxşı münasibətlərə malikdir, bir etimad mühiti formalaşmış, ikincisi, prezidentlər səviyyəsində şəxsi əlaqələr möhkəmdir, etibar var, Bakı Moskvanın əleyhinə strateji siyasət yürütmür, bax, buna görə hətta Rusiya bütün Ukraynanı götürsə, yenə Qarabağda hansısa separatizm başlatmayacaq", - bu sözləri prezidentliyə namizədliyi irəli sürülən Fuad Əliyev "Yeni Məsvət"ə bildirdi. Onun sözlərinə görə, Ukrayna böhranı uzun müddət davam edəcək və oradakı hadisələrin gedişatı Cə-

nubi Qafqaza böyük ölçüdə təsir etməyəcək. F.Əliyev hesab edir ki, Xankəndidə separatçıların liderləri olmuş şəxslər həbsdədir, bundan sonra heç bir erməni separatçısı Laçın postuna yaxınlaşmağa cürət etməz: "Kim gəlib "artsax" ideyası uğrunda mübarizə aparacaq? Sonuncu gələn Vardanyan idi, milyardları da əlində, indi istintaq təcridxanasındadır. Əgər belə bir şəxs həbs olunubsa, sizcə, hansı separatçı erməni Xankəndinə gəlməyə cəhd edər? Yeni məsələnin həm pratiki, həm siyasi tərəfindən baxanda mümkün görünür. Hətta Rusiya belə bir fikrə düşsə də, onu reallaşdırmaq imkanı yoxdur. Hazırda sülh danışıqları gedir və ne İrəvanın, ne Moskvanın gündəliyində "artsax" mövzusu haqda danışılır. Ermənilərin qayıdış məsələsi vaxtaşırı dilə gətirilir, onun da şərtlərini Azərbaycan rəsmi şəkildə açıqlayıb. Onsuz da ermənilər də qayıtmaq niyyətində deyillər. Məncə, Badalyan kimilər Qarabağdan köçmüş ermənilərin "başının altına yastıq qoyur" və onlara ümid verirlər".

□ **Emil SALAMOĞLU** "Yeni Məsvət"

Ermenilər qədər xəyalpərəst, özünə saxta tarix və miflər uydurub onlara inanan, bu səbəbə qonşular üçün son dərəcə təhlükəli ikinci toplum yəqin ki, yoxdur. Bunu kim bilməse də Azərbaycan xalqı başına gələnlərdən çox gözəl bilir.

İndi də revanşist-separatçılar uydurma "artsax" ideyasını hansısa şəkildə Ermənistanda yaşatmağa çalışırlar. Buna nə dərəcədə nail ola biləcəklər, əlbəttə, asılı olacaq erməni cəmiyyətinin, özəlliklə Qarabağı könüllü tərk etmiş ermənilərin bu avantüristlərə yenə dəstək verib-verməyəcəyindən. Bir də Nikol Paşinyan hökumətinin reaksiyası və qətiyyətindən.

Bu arada özünü hələ də sırtıqcasına "artsax"ın keçmiş dövlət naziri" adlandıran Artak Beqlaryan ad-soyadlı separatçı "Caucasus Watch" alman nəşrində müsahibəsində Ermənistanda "mühacir artsax hökuməti" yaradılmasını lüzumsuz saysa da, "qurum"un Ermənistanda öz "missiyasını" davam etdirməsi üçün "artsax" hökumətinin yenidən təşkilini" zəruri və mümkün hesab edib.

"Ən yaxşı variant Ermənistanda belə bir hökumətin olması olardı. Əgər Ermənistan hakimiyyəti bu fikrə qarşı çıxsa və ya onun həyata keçməsinə mane olmağa çalışsa, o zaman "artsax hakimiyyəti" həll yolu axtarmalı və başqa yerdə yer tapmağa çalışmalıdır", - Beqlaryan çərən-ləyib.

Fantaziyasını daha da gücləndirən separatçının sözlərinə görə, hadisələrin inkişafı baxımından müxtəlif ssenarilər mümkündür: "Lakin onların bir çoxunun artsax ermənilərinin digər ölkələrdəki dövlət strukturlarının fəaliyyətinin müstəqilliyi baxımından öz məhdudiyyətləri var. Çox şey xarici hakimiyyət orqanlarının Qarabağ hökuməti qarşısında hansı şərtlər irəli sürəcəyindən asılıdır".

Beqlaryan oyuncaq qurumun buraxılması haqqında Samvel Şahramanyanın "əmrini" "artsax konstitusiyasına" (!?) zidd adlandırır və ardınca iddia edib ki, "artsax dövlət qurumları" yanvarın 1-dən sonra öz işini davam etdirəcək. Daha sonra o, rəsmi İrəvanın "mühacir artsax hökuməti"ndə maraqlı olmadığını və bunu Ermənistanın milli təhlükəsizliyinə birbaşa təhdid saydığını xatırlatsa da, ümidlərini tam üzmədiklərini deyib: "Mən bu rahatlıqların nə dərəcədə əsaslı olduğunu bilmirəm, amma hesab edirəm ki, Ermənistan və Dağlıq Qarabağın hakimiyyət orqanları bu məsələləri açıq şəkildə yox, özəl şəkildə müzakirə etməli və yanvarın 1-dən sonra artsaxın dövlət institutlarının davamlı fəaliyyəti üçün həll yolu tapmalıdırlar".

Hansı həll yolu? Separatçı-revanşistlərə Nikol Paşinyan, nəhayət, qəti sözünü deyəcəkmi, yoxsa Bakıya qarşı ikili oyun davam edəcək?

Separatçıların axırncı ümidi - İrəvanda müəmmalı hərəkətlənmə

Azərbaycanın "artsax" oyunlarının təhlükəyə çevrilməsinin qarşısını almaq hüququ var

yan, nəhayət, qəti sözünü deyəcəkmi, yoxsa Bakıya qarşı ikili oyun davam edəcək?

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin sektor rəhbəri, siyasi ekspert İlyas Hüseynov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Qarabağdan könüllü olaraq köçən və separatçı rejimin buraxılması ilə bağlı qərar qəbul eləyən şəxslər 2023-cü ilin son ayından fəallaşıblar. Hətta qərarı imzalayan separatçıların başçısı Samvel Şahramanyanın öz qərarını geri çəkəməsi barədə fikirlər də yayıldı. Lakin bu fikirləri Nikol Paşinyanın partiyasından olan şəxslər, deputatlar təkzib etdilər. Bu, onu göstərir ki, Ermənistanda qondarma "artsax"ın tör-töküntülərinin təhlükə mənbəyinə çevrilməsini əvvəlcədən sezişlər: "Əlbəttə ki, qondarma rejimin fəaliyyətinin bərpası mesajları ilk növbədə Ermənistanın özünün dövlətçiliyi üçün təhlükədir. Ermənistan dövlətçiliyini içindən aşındırmaq, revanşizmi gücləndirmək və ölkəni yeni böhran müstəvisinə çəkmək istəyən qüvvələr İrəvanda "artsax" oyununu davam etdirmək istəyirlər. İstisna olunmur ki, Ermənistan hakimiyyəti də "artsax" məsələsinin gündəmdə saxlanması gizliində maraqlıdır. Çünki Nikol Paşinyan və onun hökumətinin bu illər ərzində ikili oynadığını sübut edən çoxsaylı faktlar var. İndi də istisna deyil ki, üzde "artsax"ın Ermənistanda fəaliyyətinin mümkün olmadığı bəyanatlarını verirlər, gizliində isə bunun əksini edirlər. Lakin Ermənistan hakimiyyəti anlamalıdır ki, özünü buraxmış və fəaliyyətinə son qoyulmuş separatçı rejimin Ermənistanda fəaliyyət göstərməsi istəyinin arxasında dayananlar əslində Cənubi Qafqazda öz maraqlarını Ermənistanın maraqlarını qurban vermək və təmin etmək istəyirlər. Xarici dairələr bölgədə münafiqənin qalması vəziyyətində öz maraqlarını təmin edirlər. Separatçılarla erməni kilsəsinin birgə fəaliyyəti də müşahidə olunur. Separatçıların Ermənistanda fəaliyyətinin qarşısı tam şəkildə alınmalıdır. Əks halda, sonda Ermənistan çox böyük problemlərlə üz-üzə qalacaq".

Qeyd edək ki, Paşinyan hökumətinin təmsilçiləri dekabr ayında Ermənistanda Qarabağ separatçılarına Ermənistanda hər hansı institut yaratmağa imkan verilməyəcəyini bildirdilər və bunu Ermənistanın təhlükəsizliyi üçün təhdid adlandırdılar. O sırada parlamentin sədri Alen Simonyan üstəlik bəyan edib ki, İrəvanın separatçıların hansısa təşkilatını maliyyələşdirmək planı yoxdur. Simonyan da Qarabağla bağlı hər hansı institutlarının yaradılması cəhdini Ermənistanın təhlükəsizliyinə təhdid və zərbə saydığını söyləyib, öz həmkarlarını da belə bir mövqe tutmağa çağırıb.

Siyasi ekspertlər hesab edir ki, Ermənistan parlamentinin spikeri Qarabağla bağlı hər hansı institutların yaradılması cəhdini Ermənistanın təhlükəsizliyinə təhdid və zərbə saymaqda haqlıdır. Alen Simonyan bunu ona görə deyib ki, Qarabağ separatçıları Ermənistan ərazisində fəaliyyətlərini davam etdirərsə, "mühacir hökumət" və "mühacir parlamenti" formalaşdırarlarsa, bu, Ermənistan baha başa gələcək, buna cavab olaraq Azərbaycan ərazisində də qərbi azərbaycanlıların mühacir hökuməti və mühacir parlamenti formalaşacaq. Ermənistan hökumətinin ən çox qorxduğu Azərbaycanda Qərbi Zəngəzur mövzusunun müzakirə edilməsidir. Alen Simonyanın açıqlamasının ardınca, İrəvanda Qarabağ separatçıların "nümayəndəliyi" də ləğv edilməlidir. Bəzi siyasi, hərbi ekspertlər isə hesab edir ki, separatçı tör-töküntüləri Azərbaycanla böyük sərhədi olan Ermənistanın ərazisində qondarma "artsax"ı diriltməyə cəhdlər edərsə və anti-Azərbaycan fəaliyyətlərini genişləndirərsə, Azərbaycan dövlətinin öz təhlükəsizliyini qorumaq üçün sərt addımlar atmaq hüququ var. Bu addımlar sırasında hətta Ermənistan ərazisində həmin separatçıların saxlanması, zərər-sizləşdirilməsi üçün əməliyyat keçirmək hüququ da var. Bu hüququ beynəlxalq konvensiya və qanunlar da Azərbaycana verir.

Bəzi siyasi analitiklər isə hesab edir ki, özlərini buraxmış separatçıların son zamanlar Ermənistanda fəallaşmasının, toplantılar keçirməsinin bir neçə səbəbi və məqsədi var. Ermənistanın dövlət büdcəsindən 200 milyon dollar yaxın qondarma "artsax respublikasının" maliyyələşməsinə vəsait ayrılırdı. Bundan başqa, diaspor vasitəsilə "artsax"a yardım adı ilə böyük miqdarda vəsaitlər toplanırdı. Bütün bu

Gürcüstan bu il Azərbaycandan 3 mlrd. kubmetrdən artıq qaz idxal edəcək

Gürcüstan hakimiyyəti bu il Azərbaycandan qaz idxalını artırmaq niyyətindədir. Ümumi həcm 3 mlrd. kubmetrdən çox olacağı gözlənilir. APA-nın Gürcüstan mətbuatına istinadən verdiyi xəbərə görə, bu, ölkənin təbii qaz üzrə dövlət balansında nəzərdə tutulub.

Məlumatla görə, Gürcüstan bu il 3 mlrd. 217 mln. yanacaq idxal etməyi planlaşdırır. Bunun 200 mln. kubmetri Rusiyadan tədarük ediləcək.

Bildirilir ki, balansda 3 mlrd. 231 mln. kubmetr qazın istehlakı nəzərdə tutulub, bunun da 99%-i idxal olunacaq.

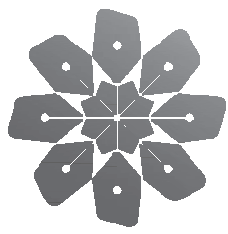
Azərbaycan Respublikası Energetika Nazirliyinin məlumatına görə, 2023-cü ilin yanvar-noyabr aylarında Azərbaycandan Gürcüstana 2,5 mlrd. kubmetr qaz ixrac olunub.

vəsaitlər hesabına separatçıların özlərinin maraqlarını təmin edirdilər, varlanırdılar. Azərbaycan Qarabağda separatçılığı çökdürəndən və separatçılar özlərinin buraxıldığını elan edib Ermənistan köçdükdən sonra həmin vəsaitlərdən məhrum olublar. Hətta məlumatlara görə, onların saxta "dövlət strukturları"nın maaşları da kəsilib, Ermənistan mövcud olmayan nəyəsə büdcəsindən pul ayırmaq istəmir. Ona görə də separatçı tör-töküntüləri süni şəkildə guya öz mövcudluqlarını, fəaliyyət göstərdiklərini elan etməklə, bu görüntünü yaratmaqla Ermənistan büdcəsinə və xaricdən maliyyə ayrılmasını az da olsa təmin etmək istəyirlər. Başqa bir səbəb və məqsəd isə guya mövcud olduqlarını göstərməklə Ermənistan hakimiyyətinə təsir göstərmək istəyirlər. Ən müxtəlif məqsədlərini həyata keçirmək üçün onlar Paşinyan hökumətinə təsir və təzyiq etmək imkanına sahiblənməyə çalışırlar. Qarabağ erməniləri həmişə Paşinyan hökumətinə müxalif olublar. Onları indi də Ermənistanda Robert Köçaryan-Serj Sarkisyan cütlüyü qızıdır. Bir həftə öncə Serj Sarkisyanın Samvel

Şahramanyanla görüşməsi də bunun təsdiqidir. Eyni zamanda Ermənistandan kənarda olan anti-Paşinyan güclər və erməni kilsəsi də onlardan istifadə etməyə çalışırlar. Bütün bu amillər separatçıların hərəkətlərinə stimül verir. ABŞ-ın son bir-iki ayda Azərbaycana qarşı davranışları da Ermənistandakı separatçıları həvəsləndirir.

Lakin Nikol Paşinyan hakimiyyətinə onların mövcudluğu, Ermənistan ərazisində toplantılar keçirmələri, aktivləşmələri sərf etmir və risklər yaradır. Separatçı tör-töküntülərinin Ermənistanda o cür hərəkətlənmələri istər Paşinyanın özünün hakimiyyəti üçün, istərsə də Azərbaycanla aparıldığı danışıqlar üçün mənfi təsirləri göstərir, problemlər yaradır. Ona görə də rəsmi İrəvan separatçı tör-töküntülərinin bu hərəkətlənmələrinin, fəaliyyətlərini guya bərpa etmək cəhdlərinin qarşısını almalıdır. Bakı görsə ki, Ermənistanın dövlət strukturları separatçılara şərait yaradır və onları Azərbaycana qarşı təzyiq üçün aktivləşdirirlər öz etirazını sərt şəkildə ortaya qoyacaq.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

**Azərbaycan
Respublikasının
Mədlanın İnkişafı
Agentliyi**

Azərbaycançılıq ideyasının təbliği - "Heydər Əliyev ili"

Bu il Azərbaycanda yerli özünü idarəetmə institutu bələdiyyələrin formalaşdırılmasının 25-ci ilidir. Azərbaycanda ilk dəfə bələdiyyə seçkiləri 1999-cu il 12 dekabrda keçirilib. O dövrdə respublikamızda 2700 bələdiyyə yaradılmış, sonradan isə kiçik bələdiyyələrin birləşdirilməsi nəticəsində bələdiyyələrin sayı 1771-ə endirilmişdi. Hazırda isə ölkəmizdə 1606 bələdiyyə fəaliyyət göstərir. Müvafiq qanuna uyğun olaraq respublikamızda bələdiyyə seçkiləri hər beş ildən bir keçirilir. İkinci dəfə bələdiyyə seçkiləri 2004-cü ildə, üçüncü dəfə 2009-cu il, dördüncü dəfə 2014-cü ildə və beşinci dəfə isə 2019-cu ildə keçirilib.

2024-cü ilin dekabrında ölkəmizdə növbəti bələdiyyə seçkiləri keçiriləcək. Bu seçkilərin tarixiliyi həm ilk bələdiyyə seçkilərinin 25 illiyində keçirilməsi, həm də işğaldan azad edilmiş ərazilərimizdə də ilk dəfə bələdiyyə seçkilərinin keçirilməsi olacaq.

Yerli özünü idarəetmə institutunun ölkəmizdə tətbiqinin banisi Ulu öndər Heydər Əliyevdir. Məhz Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə ölkəmizdə yeni yerli özünü idarəetmə institutunun formalaşdırılması üçün seçkilər keçirilib. Heydər Əliyev həmin seçkilərin yüksək səviyyədə keçirilməsinə xüsusi diqqət ayırırdı.

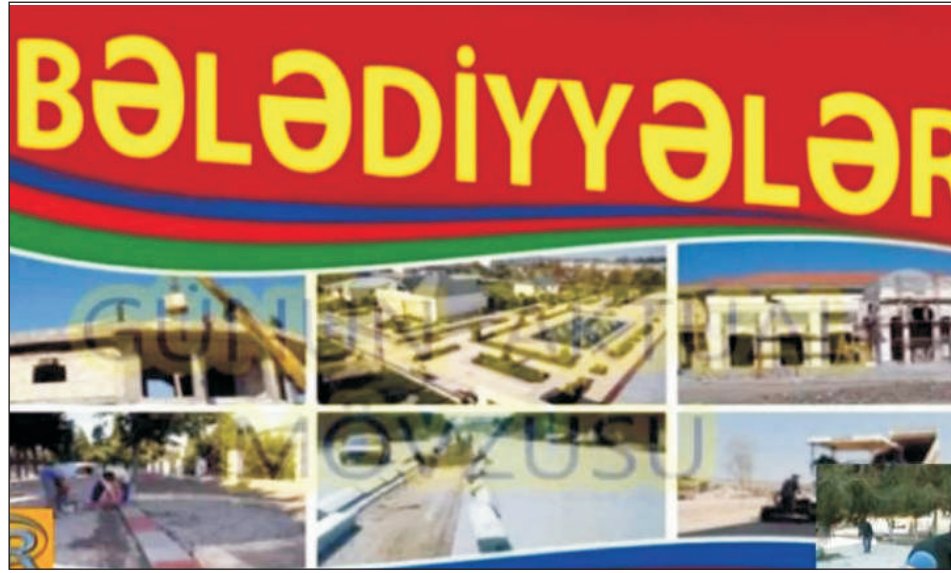
Bələdiyyələr seçki ilə formalaşdırıldıqdan sonra "Bələdiyyələrin statusu haqqında", "Bələdiyyənin nümunəvi nizamnaməsinin təsdiq edilməsi haqqında", "Bələdiyyə qulluğu haqqında", "Bələdiyyə maliyyəsinin əsasları haqqında" və "Bələdiyyə mülkiy-

yətinə əmlakın verilməsi haqqında" və digər qanunların qəbulu yerli özünüidarəetmənin inkişafında mühüm rol oynayıb. Bu gün Azərbaycanda Ulu öndər Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu milli maraqlar, sosial ədalət və demokratiya siyasətinə sۆykənən müasir idarəetmə modelində bələdiyyələr özünəməxsus yerə malikdir.

Ulu öndər Heydər Əliyev ölkəmizə rəhbərlik etdiyi bütün dövrlərdə xalqımıza sədaqətlə xidmət edərək respublikanın gələcək uğurlu inkişafının təməlini qoyub. Heydər Əliyev ölkəmizin regional inkişaf siyasətinin müəllifi olaraq, regionlarımızın davamlı inkişafına, yerlərdə səmərəli dövlət idarəçiliyinin və yerli özünü idarəetmənin qurulmasına, bölgələrdə yaşayan əhalinin rifah halının yaxşılaşdırılmasına böyük töhfələr verib. Məhz Heydər Əliyevin təşəbbüsü və müəl-

Azərbaycançılıq

YENİ ÜSAVAT
N 2 (8375) 9 yanvar 2024

25 illik bələdiyyə sistemi - özünü necə doğrultdu...

Yerli özünü idarəetmə institutunun
ölkəmizdə tətbiqinin banisi Heydər Əliyevdir

lifliyi ilə qəbul olunmuş milli konstitusiyamızda yerlərdə icra hakimiyyətinin və yerli özünüidarəetmənin əsasları və statusu müəyyən edilib, 1999-cu ildə ilk bələdiyyə seçkiləri keçirilib. Regional inkişaf siyasətinin həyata keçirilməsi üçün, habelə bələdiyyələrin statusunu, səlahiyyətlərini, hüquq və vəzifələrini müəyyən edən çoxsaylı qanunlar qəbul edilib.

Milli Məclisin Regional məsələlər komitəsinin sədri Siyavuş Novruzov bildirdi ki,

Ümummilli lider Heydər Əliyev Azərbaycan tarixinin yetirdiyi nadir şəxsiyyətlərdən biridir. Onun ölkəmizə rəhbərlik etdiyi bütün dövrlərdə Azərbaycanda sosial, iqtisadi, elmi, mədəni və digər sahələrdə ciddi uğurlar əldə olunmaqla yanaşı, regionların inkişaf etdirilməsi və yerli özünü idarəetmə sahələrində də əməli addımlar atılıb: "Sovet dövründə Azərbaycanın sosial-iqtisadi inkişafı istiqamətində Heydər Əliyevin həyata keçirdiyi məqsədyönlü təd-

birlər nəticəsində ölkəmiz Sovet İttifaqının ən qabaqçıl respublikalardan birinə çevrilib. Məhz o illərdə güclü sənaye potensialı yaradılıb, respublikamızın müxtəlif rayonlarında çoxsaylı zavod və fabriklər tikilib, irimiqyaslı infrastruktur layihələri icra edilib. Sonrakı dövrlərdə də xalqın təkidli tələbi ilə yenidən hakimiyyətə qayıdan Ümummilli lider Heydər Əliyev siyasi təcrübəsi, uzaqgörənliyi və sarsılmaz iradəsi sayəsində milli dövlətçilik ənənələrinin qorunub-saxlanması-

lığın, hesabatlılığın artırılmasına yönəlmiş mühüm tapşırıq və tövsiyələr yer alır.

Heydər Əliyevin layiqli davamçısı Prezident İlham Əliyevin Azərbaycana rəhbərlik etdiyi ötən 20 il dövlətimizin və xalqımızın taleyində yeni inkişaf mərhələsinin başlanğıcı olub. Bu dövr ərzində Regionların Sosial-iqtisadi İnkişafı üzrə 4 Dövlət Proqramı uğurla həyata keçirilib. Bu proqramların regionların inkişafında mühüm əhəmiyyətə malik olduğu bəllidir".

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Etibar SEYİDAĞA

Bu il mənzilini sığortalamayanı nə gözləyir? - hüquqşünasdan açıqlama

"Sığorta mexanizmini təkmilləşdirmək lazımdır"

Ilin təzələnməsi ilə özəl mülklərin, o sırada mənzillərin sığortalanması məsələsi yenidən gündəmə gəlib. Artıq sığorta şirkətlərindən telefonlara müqavilə bağlamağa çağırış edən mesajlar və xəbərdarlıqlar gəlməyə başlayıb.

Bes evlərin sığortalanması məcburidirmi və bunu etməyənləri cərimə gözləyirmi?

Xatırladaq ki, "İcbari sığortalar haqqında" Qanunun tələblərinə əsasən, 2012-ci ilin yanvar ayının 1-dən etibarən Azərbaycanda daşınmaz əmlakın icbari sığortasına başlanılıb. Daşınmaz əmlaka görə bir illik icbari sığorta haqqı Bakı şəhərində 50 manat, Sumqayıt, Gəncə, Naxçıvan şəhərlərində 40 manat, digər yaşayış məntəqələri və bölgələrdə isə 30 manatdır.

Yanğın, elektrik naqillərində baş verən qısa qapanma, su, istilik, kanalizasiya kəmərlərinin və yanğınsöndürmə sistemlərinin qəzası, habelə qonşu tikililərdən, ya-

şayış və qeyri-yaşayış sahələrindən, yaşayış evlərindən və binalarından, mənzillərdən, otaqlardan daxil olan su nəticəsində subasma; təbii fəlakətlər və s. sığorta hadisəsi hesab olunur. Yaşayış binalarının, yaşayış evlərinin və mənzillərin icbari sığortası onların konstruktiv elementlərinə, otaqlarına, o cümlədən şüşələr də daxil olmaqla, qapı və pəncərə konstruksiyalarına, su, kanalizasiya və qaz təchizatına, habelə istilik sistemində borulara, rabitə, elektrik və digər naqillərinə, bəzək elementlərinə, o cümlədən bütün növ xarici, yaxud daxili mala və suvaq işlərinə, divar, tavan və döşəməyə dəyən zərərlərə təminat verir.

Sığorta hadisəsi baş verdikdən sonra sığorta şirkəti əmlak sahibinə Bakı şəhərində maksimum 25 min manat, Sumqayıt, Gəncə, Naxçıvan şəhərlərində maksimum 20 min

manat, digər yaşayış məntəqələri və bölgələrdə isə maksimum 15 min manat ödəyir.

"İnzibati Xətalər Məcəlləsi"nin 469-cu maddəsinə əsasən, icbari sığorta müqaviləsinin bağlanmamasına görə fiziki şəxslərə 30 manat, vəzifəli şəxslərə 80 manat, hüquqi şəxslərə isə 200 manat cərimə nəzərdə tutulub.

Daşınmaz əmlakı sığorta etmək üçün 2 sənəd - şəxsiyyət vəsiqəsi və əmlaka dair mülkiyyət hüququnu təsdiq edən sənəd ("kupça") tələb olunur.

Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin 180-ci maddəsinə uyğun olaraq özbaşına tikinti sayılan daşınmaz əmlak, Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsinə və Azərbaycan Respublikasının Şəhərsalma və Tikinti Məcəlləsinə uyğun olaraq sökülməsi barədə qərar qəbul edilmiş, eləcə də tikintisi başa çatmayan və qəzalı vəziyyətdə olan daşınmaz əmlak icba-

ri sığortaya cəlb olunmur.

"Yeni Müsavat"ın suallarını cavablayan hüquqşünas Əkrəm Həsənov bildirib ki, "İcbari sığortalar haqqında" Qanuna görə, 2011-ci ildən daşınmaz əmlakın sığortası məcburidir: "Ev, mənzil, qeyri-yaşayış sahəsi və s. fərqi yoxdur, hər biri sığortalanmalıdır. Lakin əksər vətəndaşlar bunu etmirlər. İndiyə kimi buna görə heç kim cəzalandırılmayıb. Yerli icra hakimiyyəti orqanları cərimə tələbi edə bilərlər, lakin onlar bunu etmirlər. Hər bir vətəndaş sığorta şirkətini seçməli və sığorta prosesini həyata keçirməlidir. Sığortalanma hər il olmalıdır. Əksər vətəndaşlar sığorta prosesindən yayındığı üçün cərimələmə də olmur. Bu, sığorta şirkətləri üçün gəlir mənbəyidir. Buna görə də vətəndaşların dövlət tərəfindən cərimələnməsi onların marağındadır. Dövlət isə bunu etmir. Xatırlatmaq yerinə düşər ki, bu məsələ ilk dəfə 2019-cu ilin sonunda gündəmə gəlmişdi. O zaman

sığorta şirkətlərinin agentləri vətəndaşlara zəng edirdilər, binalara elanlar yapışdırırdılar. Dövlət qurumları bu məsələyə münasibət bildirməmişdilər. Hələ o zaman bəlli idi ki, bu, sığorta şirkətlərinin oyunudur. 2020-ci ilin əvvəlində dövlət başçısı İlham Əliyev məsələyə münasibət bildirərək qeyd etmişdi ki, cərimələmək çıxış yolu deyil, maarifləndirmək lazımdır. Mən də hesab edirəm ki, insanlar bunun vacib olduğunu başa düşməlidirlər. Lakin indiyə kimi maarifləndirmə işləri görülməyib. Pandemiya dövründə nisbətən unudulsa da, indi yenidən gündəmə gəlir. He-

sab edirəm ki, sığorta şirkətlərinin nə qədər marağı olsa da, vətəndaşların da marağı olmalıdır. Daşınmaz əmlakın sığortası özü-özlüyündə müsbət hadisədir, çünki hadisə baş verdikdə, əmlaka ziyan dəydikdə ödənişi etmə halı yaranır. Bir tərəfdən bu sığorta növünün icbari olması düzgün deyil. Əksər ölkələrdə bu proses könüllü həyata keçirilir. İcbari sığorta başqasına deyən zərərin ödənilməsinə ehtiva edir. Düşünürəm ki, sığorta mexanizmini təkmilləşdirmək lazımdır".

□ Nigar HƏSƏNLİ, "Yeni Müsavat"

Elan:

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Sərhəd Xidməti tərəfindən İsgəndərov Gəncə Rasim oğlunun adına verilmiş xidməti vəsiqə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Xəbər verildiyi kimi, Sabirabadda 12 yaşlı qızını nikaha məcbur edən ata polis tərəfindən həbs edilib. Rayonun Məmişli kəndində yaşayan 1979-cu il təvəllüdlü Quliyev Mübariz Musa oğlu cinayət məsuliyyətinə cəlb edilib.

Onun barəsində Cinayət Məcəlləsinin nikah yaşına çatmayan şəxsi nikaha daxil olmağa məcbur etmə maddəsi ilə polis şöbəsində cinayət işi qaldırılmaqla məhkəmə qərarı ilə 3 ay müddətinə həbs-qətimkan tədbiri seçilib. Rayon polis şöbəsində istintaq hərəkətləri davam etdirilir.

“Daxili İşlər Nazirliyi ölkədə yüzrlərle nişanın ləğvinə səbəb olan möhtəşəm addım atdı”.

Bu sözləri Azərbaycan Uşaqları İctimai Birliyinin sədri Kəmalə Ağazadə deyib. O, ölkədə ilk dəfə kiçik yaşlı qızın nikaha cəlb edilməsinə qarşı sərt tədbir görüldüyünü vurğulayıb: “Azərbaycanın qızları məcburi ərə verməyə çalışan ataların həbsi dönmüş yaratdı. Azərbaycan Respublikasının Daxili İşlər Nazirliyi bu dəfə elə böyük iş gördü ki, artıq yüzrlərle nişan ləğv edilib, geri qaytarılıb. Şamaxı, Ağsu, Sabirabad, Lənkəran, Kürdəmir və digər rayonlardan gələn xəbərlər möhtəşəmdir”.

Birliyin sədri bildirib ki, DİN profilaktik tədbirlərlə erkən yaşda nişanın qarşısını almağın mümkünsüzlüyünü gördükdən sonra sözügedən addımı atıb: “DİN-in bir dəfə “yeter” deməsi kifayət elədi ki, insanlar ayılsın. Çox çalışdıq. İctimai qınağın da faydası olmadı. Həbs - ağır cəza olmalı idi. Biz bacardıq”.

K.Ağazadə DİN Mətbuat Xidmətinin rəhbəri Elşad Hacıyevə bu məlumatları daim diqqətdə saxladığına görə təşəkkür edib.

Doğrudan da erkən nikahla bağlı ölkədə ilk dəfədir ki, belə sərt tədbir görülür. Bəs

Erkən nikahlarla mübarizədə həbs çıxış yoludurmu - rəylər

“Sərt hüquqi tədbirlər insanları bu cür davranışlardan çəkindirə biləcək”

bunun nə dərəcədə tərbiyəvi əhəmiyyəti olacaq?

Xatırladaq ki, Dövlət Statistika Komitəsinin (DSK) məlumatına görə, 2022-ci ildə Azərbaycanda 122 min 846 uşaq dünyaya gəlib. 2 min 11 nəfərin - bütün doğulanların 2 faizə yaxınının anası yetkinlik yaşına çatmamış 15-17 yaşlı qızlardır. Azərbaycan qanunlarına görə, ölkədə nikah yaşı 18-dir. Ancaq Ailə Məcəlləsində belə istisna da var: “Üzrlü səbəblər olduqda nikaha daxil olmaq istəyən və nikah yaşına çatmamış şəxslərin yaşadığı qanun müvafiq icra hakimiyyəti orqanı onların xahişi ilə nikah yaşının 1 ildən çox olmayaraq azaldılmasına icazə verə bilər”.

Bu baxımdan, 2022-ci ildə 18 yaşını tamamlamayan 270 nəfərin rəsmi nikahı qeydə ali-

nıb. Bir məqam da diqqət çəkir: 2022-ci ildə 15-17 yaş arası ana olanlardan 120 nəfər ikinci dəfə uşaq doğub. Bu yaşlarda daha 11 nəfərsə artıq üçüncü dəfə ana olub. Erkən yaşda ana olanların 32 faizi şəhərlərdə, 68 faizi kəndlərdə yaşayır.

Erkən nikahla bağlı sərt tədbirin görülməsinin hansı nəticələrə səbəb ola biləcəyi ilə bağlı sosiologiya üzrə fəlsəfə doktoru Üzeyir Şəfiyev “Yeni Müsavat”a danışib. Sosioloq bu cür sərt addımın atılmasını təqdir etdiyini deyib: “Ümumiyyətlə, çox təəssüflər olsun ki, erkən nikah məsələsi təkcə Azərbaycanda deyil, dünyanın bir çox, xüsusən də Şərqi ölkələrində ən aktual məsələlərdən

birdir. Doğrudur, bəzi Avropa ölkələrində də belə hallar var.

Azərbaycana gəldikdə, bu cür hallar xüsusən əyalətlərdə, kəndlərdə daha müşahidə olunur. Hadisələr hətta o səviyyəyə gəlib çatıb ki, artıq 12 yaşlı uşağı özündən çox-çox yaşlı bir insana nişanlayır, ad edirlər. Əlbəttə, bu, tamamilə yolverilməz, arzu edilməz hadisədir. Bu məsələ ilə bağlı həm hüquqi, həm də sosial müstəvidə mübarizə aparmaq lazımdır.

Xatırladıq ki, Azərbaycan 30 il əvvəl -1992-ci ilin iyulun 21-də BMT-nin “Uşaq hüquqları haqqında” Konvensiyasına qoşulub. Bu konvensiyada qeyd olunur ki, nikah yaşı 18 yaş müəyyənləşdirilir. Doğrudur, istisna halı kimi, 17 yaş da nikah yaşı kimi nəzərə alına bi-

lir. Amma ölkədə bəzi valideynlər bu halda sui-istifadə etməyə çalışır, yerli icra strukturları ilə razılaşır və övladını erkən nikaha cəlb edir. Bu baxımdan Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsindən bildirilir ki, Azərbaycanda qanuni nikah yaşı (18 yaş) ilə bağlı bütün istisnalar aradan qaldırılıb bilər. Mən də bu məsələnin tərəfdarıyam. Qeyd etdiyim kimi, əksər hallarda nikah yaşı ilə bağlı istisnadan sui-istifadə edilir. Belə olmasaydı 2 mindən çox uşaq 17 yaşa qədər olan analar tərəfindən dünyaya gətirilməzdi. Bu o deməkdir ki, qızlar 17 yaşa qədər erkən nikaha cəlb olunub, ərə verilib.

Təsədüfi deyil ki, ana ölümlərinin böyük əksəriyyəti məhz erkən nikaha cəlb olunmuş qızların payına düşür. Bu o deməkdir ki, bunun həm fizioloji, həm də sosioloji fəsadları var.

Başqa bir məsələ, valideynlər 18 yaşa çatmamış qızlarını nişanlayır, adaxlayırlar. Yaxşı olardı ki, nişanlanma da evlənmə ilə eyniləşdirilsin və qızlarını 18 yaşa çatmamış nişanlanmağa məcbur edən valideynlər məsuliyyətə cəlb olunsun.

Çox təəssüf ki, bununla xəbərdarlıqlar, danışmalar heç bir nəticə vermir. Bu baxımdan, sərt tədbirlərin görülməsi vacibdir. Hesab edirəm ki, sərt hüquqi tədbirlər insanları bu cür davranışlardan çəkindirə biləcək.

Həmçinin arzuolunandır ki, bölgələrdə, regionlarda yerli strukturların, eləcə də Ailə, Qadın və Uşaq Komitəsinin nəzdində sosial işçi ştat vahidləri olsun. Onlar bölgələrdə, regionlarda oxşar hadisələri qeydə alıb, erkən nikaha cəlb olunmanı, nişanlanmanı qeydə alıb, operativ şəkildə hüquq-mühafizə orqanlarına məlumat çatdırsınlar.

Hesab edirəm ki, sərt tədbirlər görülsə, qısa zaman kəsiyində Azərbaycanda erkən nikah halları aradan qalxar. Lakin qeyd etdiyim kimi, bu tədbirlər kampaniya xarakteri daşımamalı, mütəmadi olaraq həyata keçirilməlidir.

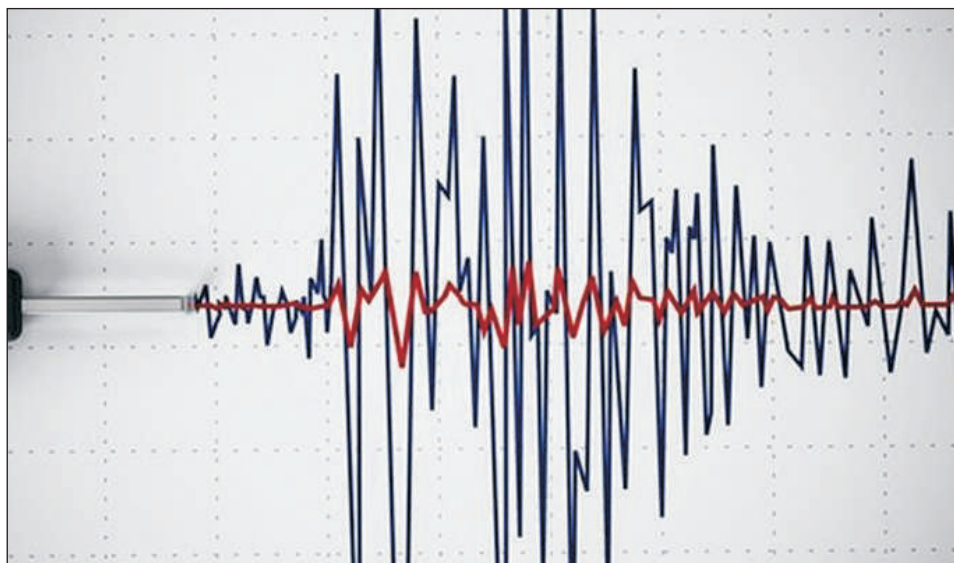
Daha bir məsələ, əgər 8-9-cu sinif şagirdi məktəbdən yayınrsa, bu təhsil qurumları üçün də bir məsuliyyət yaradır. Əgər kənddə hansısa uşağın nişanlanması ilə bağlı məlumat olarsa, məktəb rəhbərliyi, müəllimlər məsələdən duyulmuş düşüb, dərhal ölçü götürməli, müvafiq qurumlarla hərəkətə keçməlidir. Həmçinin kənd ağsaqqalları, ziyalıları bu məsələlərə həssas yanaşmalı, öz mövqelərini bildirməlidirlər”.

Qeyd edək ki, Cinayət Məcəlləsinin 176.1.2-ci maddəsinə əsasən nikah yaşına çatmayan şəxsi məcburi erkən nikaha cəlb etmə üç min manatdan dörd min manatadək miqdarda cərimə və ya dörd ildək müddətə azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır.

Q Xəlilə GƏRAY, “Yeni Müsavat”

“Bu il dünyada dağıdıcı zəlzələlər baş verəcək” - seysmoloq

“Azərbaycanda isə yaz-yay aylarında vulkanlar püskürə bilər”

Yaponiyada son baş verən 7,6 bal gücündə zəlzələ ölkədə gözəlinən 9,1 bal gücündə zəlzələnin yaxınlaşması kimi şərh edilib. Məlumdur ki, yeni ilin ilk günündə baş verən 7,6 bal gücündə zəlzələ bir-birinin ardınca çoxlu güclü zəlzələlərlə müşayiət olub. Zəlzələ ilə bağlı tsunami xəbərdarlığı edilib. İndiyədək əldə edilən məlumata görə, zəlzələdə onlarla insan həyatını itirib.

Alimlərin iddiasına görə, bu zəlzələ daha güclü - 9,1 ballıq zəlzələnin xəbərcisidir. Onların fikrincə, zəlzələdən sonra 20 metr hündürlükdə

sunami dalğaları da olacaq.

İndiyədək 9-10 bal gücündə zəlzələ olubmu, mümkündürmü? Olubsa, harada? Yaz kimi qaradaş Türkiyədə növbəti dağıdıcı zəlzələnin anonsu verilib.

Qeyd edək ki, bəzi yerli və xarici seysmoloqlar hesab edir ki, 2024 zəlzələləri il olacaq.

Geologiya və Geofizika İnstitutunun şöbə müdiri, elmlər doktoru Qulam Babayev mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a dedi ki, ümumiyyətlə, Yaponiya ərazisi çox qəliz tektonik struktur və tektonik aktivlik baxımından qəliz bir seysmoaktiv bir ərazidir: “Yaponiyada dağıdıcı zəlzələlər 2011 və 2016-cı illərdə də olmuşdu. Ora unikal bir tektonik ərazi olduğuna görə hətta qeyri-klassik zəlzələlər də baş verir. Yeni güclü zəlzələdən (8-8.8 bal) öncə yüksək maqnitudalı (7-7.5 bal) zəlzələlər olur. Sanki müjdə-

çi kimi xəbər verir ki, növbədə daha güclü zəlzələ olacaq. Yaponiyada da güclü zəlzələlər baş verir, çünki ora superaktiv zona sayılır. İki plitənin sıx toqquşması nəticəsində, nəhəng bir Sakit okeanın hərəkətli plitəsinin üzərindədir. Nəinki Yaponiya, Yeni Zelandiya, Avstraliya, Filippin, Rusiyanın Saxalin, Xabarovsk ərazisi, Amerikanın şimalı və Cənubi Amerikanın bir qismi, bütün bu ölkələr Sakit okean plitəsinin üzərindədir. Bu baxımdan, o ərazilərdə zəlzələlər ola bilər. Odu ki, güclü, dağıdıcı zəlzələdən öncə də güclü zəlzələ baş verməsi gözlənilir”.

Seysmoloqa görə, ümumiyyətlə, tarixdə 9-10 maqnitudalı zəlzələlər olub: “Amma onlar çox dərin tarixlərdə olub. XX, XXI əsrin axırlarında belə gücdə zəlzələ olmayıb. Elə Azərbaycanda 427-ci ildə dəhşətli zəlzələ (8,9 maqnitudalı) olmuşdu. Bu zəlzələ bütün Qafqazı lərzəyə gətirmişdi. Bu, kataloqlarında, tarixi yazılarda var.

Bundan əvvəl də demişdim, 2024-cü ildə zəlzələlər davamlı olacaq. Çünki biz o dövriliyi yaşayırıq. O dövrilik 10-15 ili əhatə edir. 2023, 2024-cü illər də o dövriliyə aiddir. Düşünmü-

rəm ki, o dövrilik birdən-birə dayansın, qəfil sakitlik baş versin. Hiss olunmayan zəlzələlər onsuz baş verir. Burada söhbət güclü dağıdıcı zəlzələlərdən gedir. Bu il dünya miqyasında dağıdıcı zəlzələlər baş verəcək. Ərəbistan, Marokko tərəf silkeləndi, dayandı. Bu, şübhə yaranır. Niyə birdən-birə dayandı. Bəlkə də orada yenə enerji yığılır. Plitələr bir-biri ilə toqquşur, bunun nəticəsində enerji boşalmalıdır. Boşalma zəlzələ nəticəsində qismən ləngiyir. Türkiyədə də sakitlik olmayacaq”.

O ki qaldı sunamilərə, Qulam Babayev deyib ki, Türkiyədə Qara dəniz qapalı olduğuna görə orada böyük tsunami yaranmır: “Yaponiya tərəf Sakit okeanı əhatə edir, ora açıq ərazidir. Həmçinin Xəzər də qapalı su mənbəyidir. Qapalı olan yerlərdə sunami olmur. Amma bizdə 2024-cü ildə palçıq vulkanlarının oyanma ehtimalı var. Yaz-yay aylarında vulkanlar püskürə bilər. Bununla belə, ümumilikdə 2025-ci ildə səngimə ola bilər, onu da 2024-cü ilin seysmik aktivliyinə nəzərən deyə bilərik”.

Afaq MİRƏYİQ, “Yeni Müsavat”

MUSAVAT

Son səhifə

N 2 (8375) 9 yanvar 2024

Yuxuda gördüyü qızıl axtarmaq üçün qazdığı 40 metrlik quyuda öldü

Braziliyanın yaşlı sakini mətbəxinin altında qazılmış təxminən 40 metr dərinliyi olan quyuya düşərək ölüb. Qeyd olunur ki, dərinlikdə qızılın gizlədildiyini güman etdiyi üçün adam özü quyuyu qazıb və həmçinin bunun üçün işçiləri cəlb edib. Kişinin qonşuları kiminsə yuxuda ona evin altında qızıl olduğunu dediyini bildiriblər. 71 yaşlı braziliyalı quyu qazmağa başlayıb, daha sonra isə tarazlığını saxlaya bilmədiyi üçün quyuya yıxılıb. Quyunun diametrinin təxminən 90 sm olduğu qeyd edilir.

İngiltərədə kişi yarış motosikletindən sürət lincə nəzəmə şını hazırlayıb

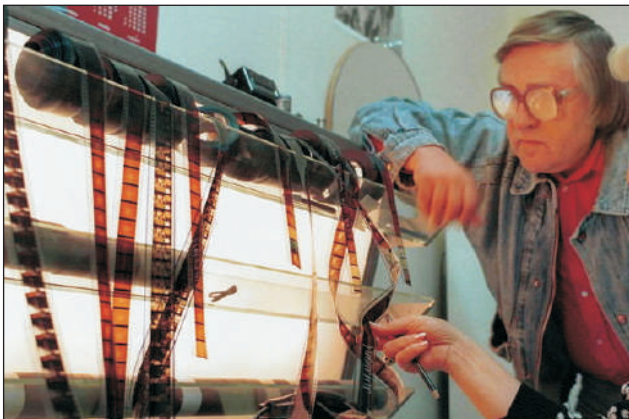
56 yaşlı Britaniya sakini Darren Ebi yarış motosikletindən yan araba əvəzinə tabut olan sürətli cənəze maşını hazırlayıb.

Britaniyalı "Suzuki GSX-R1000" motosikletini dörd min funt-sterlinqə (təxminən 8,5 min manat - red.) alıb. Ümumilikdə, onun sözlərinə görə, layihəsinə 25 min funt sterlinq (54 min manat - red.) xərcləyib. İşin tamamlanması təxminən 2,5 il çəkib.

"Mən həmişə heç kimin etmədiyi bir şeyi etmək istəyirdim", - deyir o bildirib.

Darren son 13 il ərzində dəfn mərasimlərinin təşkil edilməsi üzrə işləyib. O, meyitin motosikletdən düzəlmiş cənəze maşınında daşınması xidmətinin artıq məşhur olduğunu etiraf edib.

"Əlibaba və 40 quldur" filminin rejissoru vəfat edib

Rusiyanın Əməkdar artisti, "Əlibaba və 40 quldur" filminin rejissoru Oleq Ryabokon 85 yaşında dünyasını dəyişib. Bu barədə Rusiya Kinematografçılar İttifaqının Sankt-Peterburq təşkilatından məlumat verilib. Bildirilir ki, o, evində dünyasını dəyişib. Qeyd edək ki, Ryabokon tamaşaçıya həmçinin "Odin za vsexi!" filmi ilə də tanışdır. Bundan başqa, onun filmoqrafiyasına "Ezop" televiziya tamaşası, "Fiziki", "Prekrasnaya Yelena", "Şaqi imperatora" və s. filmlər daxildir.

Bu saatda yatmaq vərdişi sizi təhlükəli xəstəliklərdən qoruya bilər

daha çox gec yatmağa adət etmiş insanlarda müşahidə olunur. Yuxunun olmaması ürək xəstəliyi və piylənmə kimi ciddi sağlamlıq nəticələrinə səbəb ola bilər. Gecə saat 11-də yavaş dalğalı yuxu mərhələsi başlayır, bu müddət ərzində beyin bərpa olunur və bütün bədən sistemlərinə faydalı təsir göstərir. Müntəzəm olaraq vaxtında yatmaq bezi müsbət təsirlərlə müşayiət olunur: Təkmilləşdirilmiş yaddaş - erkən yuxu beyin daha səmərəli işləməsinə kömək edir, bu da yaddaşı yaxşılaşdırır. Piylənmənin qarşısını alır. Yuxunun olmaması toxluq hissi üçün cavabdeh olan hormonlara təsir edir, bu da həddindən artıq yemək və buna görə də piylənməyə səbəb ola bilər. Artan aktivlik - bədənə düzgün istirahəti növbəti gün ərzində artan enerji və aktivliyə təsir göstərir. Emosional tarazlığı qorumaq - erkən yatmaq depressiya riskinin azalması ilə əlaqələndirilir, çünki bədən daha səmərəli istirahət edir. İmmunitet sisteminin gücləndirilməsi - vaxtında nizamlı yatmaq immunitet sistemini gücləndirməyə kömək edir, xəstəliklər ehtimalını azaldır. Sağlam dəri - yuxu sağlam dəri qorumaq üçün vacib olan dəri hüceyrələrinin bərpasını təşviq edir. Buna görə də düzgün yuxunun qorunması ümumi fiziki və emosional rifahınızda əsas rol oynayır.

Barmaq izindən xərcəngi aşkarlayan test hazırlandı

Erkən diaqnoz xərcənglə mübarizədə insan həyatını xilas edir. İngiltərədə tədqiqatçılar barmaq izlərindən süd vəzisi xərcəngini erkən aşkar edə bilən yeni test hazırlayıblar. Şeffild Hallam Universitetinin mütəxəssisləri tərəfindən hazırlanan test işə yarasarsa, ilkin diaqnoz üçün mamaqrafiyanı əvəz edə bilər.

Test xüsusi cihaza barmaq izinin verilməsi ilə işləyir və bu, bir neçə saniyə ərzində baş verir. Həkimlər vurğulayırlar ki, xərcəng hüceyrələrindən yayılan zülalları aşkar etməklə süd vəzi xərcənginin diaqnozu erkən qoyula bilər.

Mütəxəssislər son dərəcə sadə və konkret bir testin xəstələrin həyatını daha da asanlaşdıracağını bildirirlər. Son 15 ildir ki, inkişaf mərhələsində olan sistemin sınaqları davam edir. Diqqətə çatdırılır ki, texnologiyada istifadə olunan cihazlarla barmaq izi sahibinin narkotik maddə istifadə edib-etmədiyini də anlamaq mümkündür.

Bunları bilirsinizmi?

- * Marafon qaçışı yarışlarında zəncilərin daha çox uğur qazanmasının səbəbi ayaqlarında ağ dərililərdən fərqli olaraq 2 ədəd artıq vətərin olmasıdır.
- * Hər bir insan ömrü boyunca təxminən 2 milyon dəfə bir-birinə söz verirlər.
- * İşləyən insanlar təqribən 5 ilini oturmaqla keçirirlər.
- * Hər bir insan yemək bişirmək üçün 2.5 ilini, yemək üçün isə 3,5 ilini sərf edir.
- * Qadınlar 17 ilini yalnız artıq çəkiddən xilas olmaq üçün xərcləyirlər.
- * Qadınlar 8 ilini alışı-verişə, 1,5 ilini isə qadın salonunda keçirir.
- * İnsan 1 ilini ev təmizliyinə sərf edir.
- * İnsan ömrünün 10 ilini işləməklə keçirir. (20-65 yaş arası həftədə 40 saat işləyənlər)
- * İnsan ömrünün 90 faizini qapalı mühitdə keçirir.
- * İnsan ömrü boyunca 9 il televiziya seyr edir. 2 il isə sadəcə reklamları izləyir.
- * Hər bir insan ildə 2 min yuxu görür.
- * Hər bir insan təxminən 4,5 il avtomobil idarə edir və bu insanlar ilin 3 ayını yollarda keçirir.
- * Parisin küçələrini bəzəyən şabalıd ağacları Fransa-ya Türkiyədən gətirilmişdir.
- * İnsan 1,5 ilini hamamda keçirir.
- * "Bugatti Veyron" avtomobili ən yüksək (420 km) sürətlə gedərsə, 13 dəqiqədən sonra təkərləri əriyər. Ancaq bu demək olar ki, mümkün deyil. Çünki 8 dəqiqə sonra benzini bitir.
- * Eskimoslarda ailəsindən məmnun olmayan uşaq istədiyi başqa bir ailə ilə birlikdə yaşaya bilər.

Süni intellekt məşhur dil öyrənmə platformasının minlərlə əməkdaşını işsiz qoydu

Məşhur dil öyrənmə platforması "Duolingo" minlərlə tərcüməçinin ixtisar edilməsinə səbəb olub. Belə ki, "yaşıl bayquş" tərcümə tapşırıqlarını yerinə yetirmək üçün süni intellektə etibar etmək qərarına gəlib. Bu barədə ixtisara düşən işçilərin sosial şəbəkə paylaşımından aydın olub. Bir istifadəçi hətta şirkət tərəfindən onlara göndərilən ixtisarin təfərrüatını açıqlayan elektron məktubun ekran görüntüsünü paylaşmış. Məktubdan aydın olub ki, əsas komanda üzvlərinin dördündən ikisi qalacaq, onlar da süni intellektin tərcümələrinin düzgünlüyünə nəzarət edəcəklər.

Qeyd edək ki, dünyanın hər yerində insanlara xarici dilləri öyrədən, həmçinin tərcümələr həyata keçirən "Duolingo" beynəlxalq şirkəti 2011-ci ildə yaradılıb. Hər şeydə qabaqcıl olan şirkət süni intellekti ilk tətbiq edənlərdən biri idi. Əvvəlcə bundan sadəcə istehsal planlarını, tələbələr üçün tapşırıqları, ümumiyyətlə, kiçik şeyləri tərtib etmək üçün istifadə olunurdu, amma belə görünür ki, sonradan şirkət maliyyədə də qənaət etmək qərarına gəlib.

Süni intellekt ölümləri "dirildəcək" - xəyallar gerçək olur

Süni intellekt texnologiyasının inkişafının sürətlənməsi ilə "rəqəmsal dirilmə" ideyası artıq sadəcə elmi fantastika deyil. Seul Milli Universitetinin araşdırmaçısı Masaki İvasaki ölü insanların klonlaşdırılması ilə bağlı sorğu keçirib. Tədqiqatda müxtəlif yaş kateqoriyalarından olan 222 ABŞ vətəndaşı iştirak edib. Respondentlərdən ölümlərindən sonra rəqəmsal olaraq klonlaşdırılmalarına icazə verib-verməyəcəkləri soruşulub. Respondentlərin 59 faizi bundan imtina edib və təxminən 40 faizi bunun sosial baxımdan qəbul edilməz olduğunu söyləyib. Qeyd edək ki, alimlər bu üsuldən daha çox kino ulduzlarını diriltmək üçün istifadə etmək arzusundadırlar.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ
Sifariş: 79
Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500